

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2015/801**(2015. gada 20. maijs)**

par atsaucē dokumentu, kas veltīts vides vadības paraugpraksei, veikuma vides jomā rādītājiem konkrētām nozarēm un izcilības kritērijiem mazumtirdzniecības nozarē, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)

*(izziņots ar dokumenta numuru C(2015) 3234)***(Dokuments attiecas uz EEZ)**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regulu (EK) Nr. 1221/2009, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regulas (EK) Nr. 761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu ⁽¹⁾, un jo īpaši tās 46. panta 1. punktu,

tā kā:

- (1) Regula (EK) Nr. 1221/2009 nosaka Komisijai pienākumu, apspriežoties ar dalībvalstīm un citām iesaistītajām personām, izstrādāt nozares atsaucē dokumentus. Šajos nozares atsaucē dokumentos jāapskata vides vadības paraugprakse (VVPP), veikuma vides jomā rādītāji, respektīvi, vidiskā veikuma rādītāji, konkrētām nozarēm un – vajadzības gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma apjomu.
- (2) Komisijas paziņojumā ar nosaukumu “Darba plāna izveide, kurā paredz indikatīvu nozaru sarakstu nozaru un starpnozaru atsaucē dokumentu pieņemšanai, saskaņā ar 2009. gada 25. novembra Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)” ⁽²⁾ – ir izklāstīts darba plāns un indikatīvs to prioritāro nozaru saraksts, kurās jāpieņem nozaru un starpnozaru atsaucē dokumenti, un šajā sarakstā ir iekļauta vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības nozare.
- (3) Konkrētām nozarēm domāti nozares atsaucē dokumenti, kuros aplūkota vides vadības paraugprakse, vidiskā veikuma rādītāji un – vajadzības gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma apjomu, ir vajadzīgi, lai palīdzētu organizācijām koncentrēties uz pašiem nozīmīgākajiem vidiskajiem aspektiem attiecīgajā nozarē.
- (4) Šajā lēmumā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar atzinumu, ko sniegusi komiteja, kura izveidota saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 49. pantu,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Pielikumā pievienots nozares atsaucē dokuments, kas veltīts vides vadības paraugpraksei, vidiskā veikuma rādītājiem konkrētām nozarēm un izcilības kritērijiem mazumtirdzniecības nozarē.

2. pants

EMAS reģistrētai organizācijai, kas darbojas mazumtirdzniecības nozarē, ir pienākums savā vides deklarācijā atspoguļot, kā nozares atsaucē dokumentā aprakstītā vides vadības paraugprakse un izcilības kritēriji ir izmantoti, lai noskaidrotu, kādi pasākumi un darbības jāveic un kādas prioritātes vajadzētu noteikt, lai uzlabotu vidisko veikumu.

⁽¹⁾ OVL 342, 22.12.2009., 1. lpp.⁽²⁾ OVC 358, 8.12.2011., 2. lpp.

3. pants

Nozares atsaucē dokumentā apzinātie izcilības kritēriji nav obligāti jāizpilda – tā kā iesaistīšanās EMAS ir brīvprātīga, organizācijas pašas var izvērtēt, kādā mērā no izmaksu un ieguvumu viedokļa ir iespējams šādus kritērijus izpildīt.

4. pants

Šis lēmums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2015. gada 20. maijā

*Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Karmenu VELLA*

PIELIKUMS

1. IEVADS

Šis ir pirmais nozares atsaucis dokuments (NAD), kas sagatavots saskaņā ar 46. pantu Regulā (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS). Lai atvieglinātu šā NAD izpratni, ievadā ir apskatīts tā juridiskais pamatojums un iztirzāta dokumenta izmantošana.

NAD pamatā ir detalizēts zinātniskās un politiskās situācijas pārskats⁽¹⁾, ko sagatavojis Perspektīvo tehnoloģiju pētījumu institūts (PTPI) – viens no Kopīgā pētniecības centra (JRC) septiņiem institūtiem.

Attiecīgais juridiskais pamatojums

Kopienas vides vadības un audita sistēma (EMAS), kurā organizācijas iesaistās brīvprātīgi, tika ieviesta 1993. gadā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 1836/93⁽²⁾. Pēc tam EMAS divreiz pamatīgi pārskatīta ar

— Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 761/2001⁽³⁾,

— Regulu (EK) Nr. 1221/2009.

2010. gada 11. janvārī spēkā stājās jaunākā EMAS pārskatīšanas regula – Regula (EK) Nr. 1221/2009, un ar tās 46. pantu ir ieviests būtisks jauninājums: nozaru atsaucis dokumenti (NAD), kuros atspoguļota vides vadības paraugprakse konkrētās nozarēs. NAD apskatīta vides vadības paraugprakse (VVPP), veikuma vides jomā rādītāji konkrētām nozarēm, respektīvi, vidiskā veikuma rādītāji, un – vajadzības gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma apjomu.

Kā lasīt un lietot šo dokumentu

Vides vadības un audita sistēmā (EMAS) brīvprātīgi iesaistās organizācijas, kas apņēmušās aizvien uzlabot savu darbību vides ziņā. Tāpēc šajā nozares atsaucis dokumentā (NAD) sniegti tieši mazumtirdzniecības nozarei domāti norādījumi un izklāstītas vairākas iespējas, kā panākt uzlabojumus un ieviest paraugpraksi. Ar šo NAD iecerēts sniegt palīdzību un atbalstu visām organizācijām, kas vēlas uzlabot savu vidisko veikumu, proti, tajā izklāstītas gan idejas un ierosinājumi, gan praktiski un tehniski norādījumi.

Šis NAD paredzēts, pirmkārt, organizācijām, kas jau reģistrējušās EMAS, otrkārt, organizācijām, kas apsver iespēju reģistrēties EMAS, un, treškārt, visām organizācijām, kas ieviesušas citu vides vadības sistēmu, vai organizācijām, kurās oficiāla vides vadības sistēma nav ieviesta, bet kuras vēlas labāk izprast vides vadības paraugpraksi, lai uzlabotu savu sniegumu. Tātad šā dokumenta mērķis ir palīdzēt visām mazumtirdzniecībā iesaistītajām organizācijām u. c. struktūrām pievērsties nozīmīgiem tiešiem un netiešiem vides aspektiem, kā arī sniegt informāciju par paraugpraksi, nozarei specifiskajiem vidiskā veikuma rādītājiem, ar kuriem mēra vidisko veikumu, un izcilības kritērijiem.

Saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 EMAS reģistrētām organizācijām ir jā sagatavo vides deklarācija (4. panta 1. punkta d) apakšpunkts). Izvērtējot organizācijas vidisko veikumu, vērā ņem attiecīgo NAD. Komisijas Lēmumā 2013/131/ES⁽⁴⁾ attiecībā uz norādījumiem par darbībām, kas vajadzīgas, lai piedalītos EMAS ("EMAS

⁽¹⁾ Zinātniskās un politiskās situācijas pārskats ir publiski pieejams JRC/PTPI tīmekļa vietnē: <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/EMAS/documents/RetailTradeSector.pdf>. Šajā nozares atsaucis dokumentā iekļautie secinājumi par vides vadības paraugpraksi un tās izmantojamību, specifiskiem vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem balstās uz zinātniskās un politiskās situācijas pārskatā dokumentētajiem konstatējumiem. Tajā atrodama plašāka informācija un tehniskas ziņas.

⁽²⁾ Padomes 1993. gada 29. jūnija Regula (EEK) Nr. 1836/93, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (OV L 168, 10.7.1993., 1. lpp.).

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 19. marta Regula (EK) Nr. 761/2001, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) (OV L 114, 24.4.2001., 1. lpp.).

⁽⁴⁾ Komisijas 2013. gada 4. marta Lēmums 2013/131/ES attiecībā uz norādījumiem par darbībām, kas vajadzīgas, lai piedalītos EMAS saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) (OV L 76, 19.3.2013., 1. lpp.).

norādījumi”) arī norādīts uz EMAS nozaru atsaucē dokumentu juridisko raksturu. Gan EMAS norādījumos, gan šajā lēmumā noteikts, ka EMAS reģistrētai organizācijai ir pienākums vides deklarācijā izskaidrot, kā NAD (ja tāds ir) ir ņemts vērā, t. i., kā NAD izmantots, lai noskaidrotu, kādi pasākumi un darbības jāveic un kādas prioritātes vajadzētu noteikt, lai (vēl vairāk) uzlabotu veikumu vides jomā. Bez tam šajā lēmumā arī noteikts, ka nav obligāti jāizpilda apzinātie izcilības kritēriji – tā kā iesaistīšanās EMAS ir brīvprātīga, organizācijas pašas var izvērtēt, kādā mērā no izmaksu un ieguvumu viedokļa ir iespējams šādus kritērijus izpildīt.

Šajā dokumentā iekļautā informācija ir balstīta uz tiešajiem datiem, ko sniegušas pašas ieinteresētās personas, un uz šo datu vēlāku analīzi Eiropas Komisijas Kopīgajā pētniecības centrā. Tehniskā darba grupa, kurā ietilpst eksperti un nozares pārstāvji, izteica savu lietpratēja atzinumu un beigu beigās kopā ar Eiropas Komisijas Kopīgo pētniecības centru vienojās par minētajiem kritērijiem un tos apstiprināja. Tas nozīmē, ka šajā dokumentā sniegtā informācija par attiecīgajiem nozarei specifiskajiem vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem atbilst tādām vidiskam veikumam, ko var sasniegt nozares sekmīgākās organizācijas. Kas attiecas uz vides deklarāciju, Regulas (EK) Nr. 1221/2009 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir atsauce uz minētās regulas IV pielikumu, kur ir norādīts, ka vides deklarācijā jāziņo par pamatrādītājiem un citiem jau esošiem saistītiem rādītājiem attiecībā uz veikumu vides jomā. T. s. “citi jau esoši saistīti rādītāji attiecībā uz veikumu vides jomā” (IV pielikuma C daļas 3. punkts) attiecas uz specifiskākiem vides aspektiem, kas minēti vides deklarācijā, un par tiem jāziņo papildus pamatrādītājiem. Arī te jāņem vērā NAD (IV pielikuma C daļas 3. punkts). Ja tam ir tehnisks pamatojums, organizācija var nospriest, ka viens vai vairāki NAD iekļautie EMAS pamatrādītāji un nozarei specifiskie rādītāji uz to neattiecas, un var neziņot par tiem. Piemēram, nepārtikas preču mazumtirdzniecībai nav jāziņo par pārtikas atdzesēšanas komerciekārtu energoefektivitātes rādītājiem, jo šie rādītāji tam nav būtiski. Izvēloties būtiskos rādītājus, jāņem vērā, ka daži rādītāji ir cieši saistīti ar specifiskas paraugprakses īstenošanu. Tāpēc tie izmantojami tikai organizācijās, kas šādu vides vadības paraugpraksi piekopj. Tomēr, ja kāda vides vadības paraugprakse organizācijai ir piemērota, lai gan netiek izmantota, ir ieteicams, ka organizācija ziņo par attiecīgo rādītāju, kas kalpotu vismaz kā izejas dati tālākai salīdzināšanai.

Tika izraudzīti tie rādītāji, ko visbiežāk izmanto nozarē reprezentatīvās organizācijas. Organizācijas var pārliecināties, kuri no izvēlētajiem vidiskā veikuma rādītājiem (vai to piemērotas alternatīvas) ir katrā gadījumā vispiemērotākie.

EMAS vides verificētāji pārbauda, vai un kā organizācija, sagatavodama vides deklarāciju, ir ņēmusi vērā NAD (Regulas (EK) Nr. 1221/2009 18. panta 5. punkta d) apakšpunkts). Tas nozīmē, ka akreditētiem vides verificētājiem, kad tie pilda savus pienākumus, no organizācijas būs vajadzīgi pierādījumi par to, kā NAD ir ņemts vērā. Vides verificētāji nepārbaudīs, vai ir izpildīti aprakstītie izcilības kritēriji, bet verificēs pierādījumus par to, kā NAD ievērots, lai varētu noskaidrot pienācīgus brīvprātīgos pasākumus, ko organizācija var īstenot, lai uzlabotu savu vidisko veikumu.

Reģistrēšanās EMAS ir pastāvīgs process. Tas nozīmē, ka katru reizi, kad organizācija ir iecerējusi uzlabot savu vidisko veikumu (un izvērtēt to), tai jānoskaidro, kas par konkrētajiem aspektiem sacīts NAD, lai secinātu, kādas problēmas risināšanai pienākusi kārtā, ja tiek īstenota pakāpeniskā pieeja.

Nozares atsaucē dokumenta struktūra

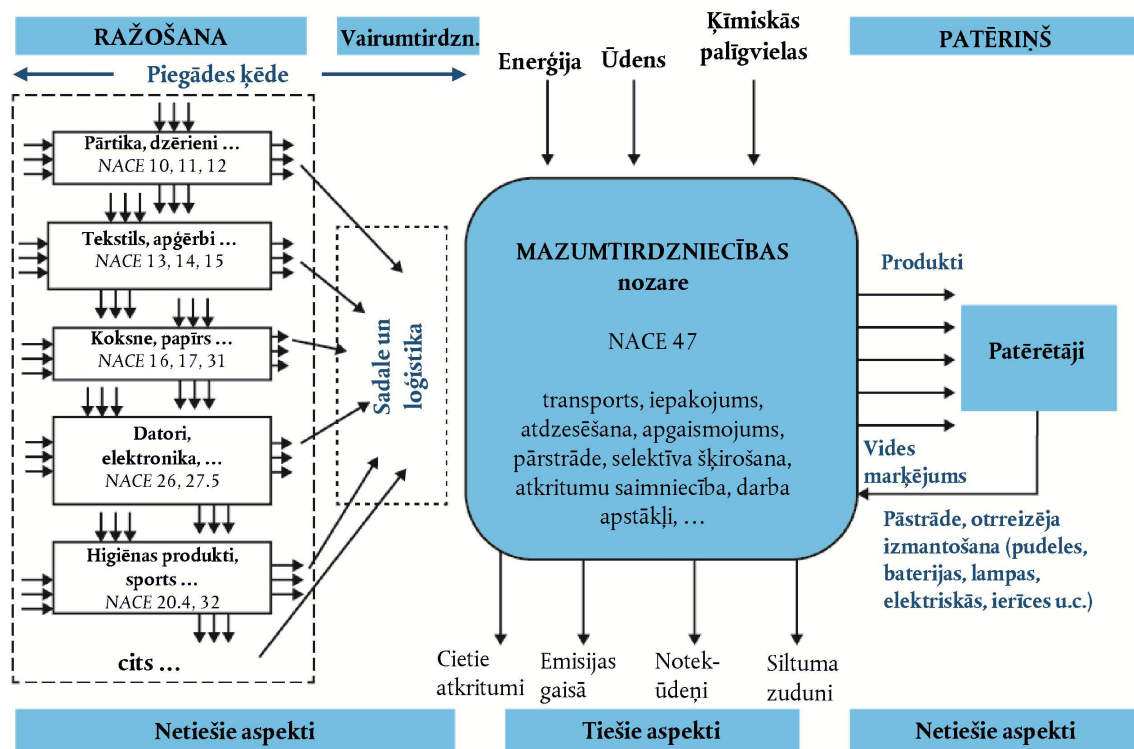
Šis dokuments sastāv no 4. nodaļām. 1. nodaļā aprakstīts EMAS juridiskais pamats un tas, kā izmantot šo dokumentu; 2. nodaļā noteikts šā NAD tvērums. 3. nodaļā īsi aprakstīta dažāda veida vides vadības paraugprakse (VVPP), kā arī sniegta informācija par tās piemērojamību, galvenokārt, vai tā attiecināma uz jaunām un/vai esošām iekārtām, jauniem un/vai esošiem veikalumiem, MVU. Katrā VVPP aprakstā doti arī piemērotākie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji. Pie katra iztirzātā pasākuma un paņēmiena ir minēti vairāki vidiskā veikuma rādītāji, tāpēc ka praksē izmanto dažādus rādītājus.

4. nodaļā dota plaša tabula, kurā uzskaitīti visbūtiskākie vidiskā veikuma rādītāji, attiecīgi skaidrojumi un saistītie izcilības kritēriji.

2. TVĒRUMS

Šajā NAD iztirzāta mazumtirdzniecības sektora organizāciju vides vadība. Saimniecisko darbību statistiskajā klasifikācijā, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1893/2006 ⁽¹⁾, šis sektors klasificēts ar NACE kodu 47 (NACE 2. red.): "Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus". Te neietilpst pakalpojumu mazumtirdzniecība, piem., restorānos, frizētavās, tūrisma aģentūrās.

Dokuments aptver visu mazumtirdzniecībā tirgoto produktu vērtības ķēdi, kā redzams šajā ielaides/izlaides shēmā.

2.1. attēls

Pārskats par ielaides un izlaides faktoriem mazumtirdzniecības sektorā

Galvenie vides aspekti, par kuru vadību jā rūpējas mazumtirdzniecības sektora organizācijām, ir redzami 2.1. tabulā.

Tabulā pie katras kategorijas ir norādīts, kādi aspekti ir aptverti šajā NAD. Izvēlēti tika tādi vides aspekti, kas vistiešāk saistīti ar mazumtirdzniecību. Tomēr vides aspekti, par kuru vadību jā rūpējas specifiskiem mazumtirgotājiem, ir jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi. Būtiski var būt arī tādi vides aspekti kā notekūdeņi, bīstamie atkritumi, bioloģiskā daudzveidība vai materiāli, ko izmanto citās, tabulā neuzskaitītās jomās.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1893/2006, ar ko izveido NACE 2. red. saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un dažas EK regulas par īpašām statistikas jomām (OV L 393, 30.12.2006., 1. lpp.).

2.1. tabula

Galvenie šajā dokumentā aplūkoto vides aspekti

Kategorija	Ietekme ⁽¹⁾	Šajā dokumentā aplūkoto vides aspekti
Energoefektivitāte	Tieša	Ēkas, apsildes, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēma (AVGK), atdzesēšana, apgaismojums, ierīces, atjaunojamā enerģija, energopatēriņa kontrole
Emisijas gaisā	Tieša	Aukstumaģenti
Piegādes ķēde	Netieša	Uzņēmējdarbības stratēģijas, prioritārie produkti, uzlabošanas mehānismi, sortimenta sašaurināšana, vides kritēriji, informācija un izplatīšana, ekomarķējums (tostarp pašzīmola produktiem ⁽²⁾).
Transports un loģistika	Tieša/netieša	Monitorings, iepirkums, lēmumu pieņemšana, transporta veidi, sadales tīkls, plānošana, iepakojuma dizains
Atkritumi	Tieša	Pārtikas atkritumi, iepakojums, atpakaļpieņemšanas sistēmas
Materiāli un resursi	Tieša	Papīra patēriņš
Ūdens	Tieša	Lietusūdens savākšana un attīrīšana
Patērētāju iespaidošana	Netieša	Ar patēriņu saistītie vidiskie aspekti, piem., plastmasas maisiņi

⁽¹⁾ Ši ir aptuvena vides aspektu ietekmes klasifikācija saskaņā ar Regulā (EK) Nr. 1221/2009 dotajām definīcijām. Katra vides aspekta ietekme (tieša vai netieša) jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi.

⁽²⁾ Kāda uzņēmuma ražoti produkti, ko tirgo ar cita uzņēmuma (piemēram, mazumtirgotāja) zīmolu. Pašzīmola produktus sauc arī par produktiem ar veikala zīmolu.

Līdz ar to šajā izklāstā “vides vadības paraugprakse (VVPP)” ir sagrupēta šādi:

- VVPP, lai uzlabotu energoefektivitāti, tostarp aukstumaģentu apsaimniekošana,
- VVPP, lai uzlabotu mazumtirdzniecības piegāžu ķēžu vidisko ilgtspēju,
- VVPP, lai uzlabotu transporta un loģistikas operācijas,
- VVPP saistībā ar atkritumiem,
- cita VVPP (mazāks patēriņš, videi nekaitīgāka papīra izmantošana komercpublikācijās, lietusūdens savākšana un otrreizēja izmantošana, tādu patērētāja ierādumu iespaidošana, kas skar vidi).

VVPP aptver sektora būtiskākos vides aspektus.

3. VIDES VADĪBAS PARAUGPRAKSE, NOZARES VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI UN IZCILĪBAS KRITĒRIJI MAZUMTIRDZNIECĪBAS SEKTORĀ

3.1. Energoefektivitāte, tostarp aukstumaģentu apsaimniekošana

3.1.1. Ārējo norobežojošo konstrukciju projektēšana un modernizēšana, lai panāktu optimālu energoefektivitāti

VVPP ir uzlabot esošo mazumtirgotāja ēku ārējās norobežojošās konstrukcijas, lai enerģijas zudumus samazinātu līdz pieņemamam un praktiski iespējamam līmenim, izmantojot dažādus pasākumus, tādus kā 3.1. tabulā redzamos. Bez tam VVPP ir optimizēt ēkas norobežojošās konstrukcijas, lai izpildītu stingrus standartus – stingrākus par pašreizējiem normatīviem –, jo īpaši attiecībā uz jaunām ēkām.

3.1. tabula

Ārējo norobežojošo konstrukciju elementi un saistītie paņēmieni

Norobežojošās konstrukcijas elements	Tehniskais paņēmienis
Siena/fasāde/jumts/grīda – pagraba griesti	Izolācijas materiāla maiņa
	Izolācijas biezuma palielināšanas paņēmieni
Logi/stiklojums	Nomaiņa uz efektīvāku stiklojumu
	Nomaiņa uz efektīvākiem ietvariem un rāmjiem
Noēnošana	Ārpusēju vai iekšpusēju noēnošanas ierīču izmantošana
Gaiscaurlaidība	Durvju uzlabošana
	Ātrdarbīgas durvis
	Izolācija
	Buferzonu ieviešana
Ārējās norobežojošās konstrukcijas kopumā	Izvietojums pret debespusēm
	Uzturēšana un apkope

Piemērojamība

Šī VVPP ir tehniski realizējama attiecībā uz visām jaunām un esošām ēkām vai ēku sekcijām. Nomnieki var izmantot dažādus īpašnieku iespaidošanas mehānismus, un tiem ir jāsaprot, cik lielā mērā ēkas ārējās norobežojošās konstrukcijas ietekmē to vidisko veikumu. Ēku ārējo norobežojošo konstrukciju modernizācija prasa ievērojamus ieguldījumus. Visā visumā šī VVPP ļauj ietaupīt izmaksas, tomēr atmaksājas tikai ilgākā laikā, tāpēc ieteicams to realizēt vienlaikus ar citiem lieliem veikala renovācijas darbiem (piem., veikala izkārtojums, apgaismojums, drošums, strukturālie darbi, paplašināšana), lai samazinātu izmaksas.

Mazi uzņēmumi ⁽¹⁾ šo VVPP parasti var izmantot tikai mazā mērā, jo tā prasa lielus ieguldījumus, turklāt mazajiem uzņēmumiem parasti nav iespējas ietekmēt ēkas tehniskos parametrus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i1) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² (tirdzniecības platība) un gadā.	(b1) Apsildei, dzesēšanai un gaisa kondicionēšanai nepieciešamais īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² tirdzniecības platības ir zemāks par vai vienāds ar 0 kWh/m ² gadā, ja ir iespējams atgūt siltuma zudumus no atdzesēšanas. Pretējā gadījumā šis rādītājs ir zemāks par vai vienāds ar 40 kWh/m ² gadā jaunām ēkām un 55 kWh/m ² gadā esošām ēkām ⁽¹⁾ .
(i2) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² (tirdzniecības platība) un gadā primārās enerģijas izteiksmē.	

⁽¹⁾ Šo kritēriju var aplūkot arī saistībā ar Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti un gandrīz nulles enerģijas ēku (GNEĒ) definīcijām valstu tiesību aktos. Kā piemēru var minēt robežvērtību 20 kWh/m² gadā (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52013D0483>).

⁽¹⁾ Mazs uzņēmums ir tāds uzņēmums, kurā nodarbinātas mazāk kā 50 personas un kura gada apgrozījums un/vai gada balance nepārsniedz 10 miljonus euro (Komisijas lēmums 2003/361/EK (OV L 24, 20.5.2003., 36. lpp.)).

3.1.2. Esošu un jaunu apsildes, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmu projektēšanas principi

VVPP ir esošo AVGK (apsildes, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas) sistēmu modernizācija, lai samazinātu enerģijas patēriņu un uzlabotu iekštelpu gaisa kvalitāti. VVPP ir optimizēt AVGK sistēmu konstrukciju jaunās ēkās, izmantojot inovatīvas sistēmas, lai samazinātu pieprasījumu pēc primārās enerģijas un palielinātu efektivitāti.

Projektēšanas paraugprakses izmantošana ļautu panākt vislabāko sistēmu integrāciju ēkas norobežojošo konstrukciju ietvaros, izvairīties no pārmērīgi lielām sistēmām un izmantot ēkas izvietojumu pret debespūsēm, lai samazinātu kopējo energopatēriņu. Konkrētāk, jaunos veikalos būtiski var būt šādi aspekti: stiklojuma izmantošana, siltuma zudumi no atdzesēšanas sistēmas, atjaunojamā enerģija, siltumsūkņi, citas inovatīvas sistēmas. AVGK sistēmu uzturēšanas paraugprakse ir iekštelpu gaisa kvalitātes monitorings un energovadības sistēmas.

Piemērojamība

Šī VVPP ir pilnā mērā piemērojama jaunās ēkās. Esošās ēkās AVGK sistēmu var modernizēt, lai samazinātu enerģijas patēriņu, tomēr ieguvums no AVGK sistēmas modernizācijas būs atkarīgs no ēkas tehniskajiem parametriem. Izmantojamo paņēmieni izvēlē liela nozīme ir klimatiskajiem apstākļiem. Jaunas AVGK sistēmas esošās ēkās (piem., koģenerācijas iekārtu un siltuma atgūšanas sistēmu uzstādīšana, integrētie projekti, piemēram, Pasīvās mājas standarti) var uzstādīt daļēji, un tas tomēr var dot pieņemamus ekonomiskos rezultātus. Veikala izkārtojums būtiski ietekmē AVGK sistēmas rezultativitāti, īpaši projekta specifikācijas, kas saistītas ar atdzesēšanas procesu, no kura var atgūt ļoti lielus siltuma zudumus.

Mazu uzņēmumu iespējas ietekmēt AVGK sistēmas konstrukciju var būt niecīgas, tomēr tiem vajadzētu iesaistīties aprakstītās VVPP īstenošanā un ierosināšanā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i1) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² (tirdzniecības platība) un gadā.	(b1) Apsildei, dzesēšanai un gaisa kondicionēšanai nepieciešamais īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² tirdzniecības platības ir zemāks par vai vienāds ar 0 kWh/m ² gadā, ja ir iespējams atgūt siltuma zudumus no atdzesēšanas. Pretējā gadījumā šis rādītājs ir zemāks par vai vienāds ar 40 kWh/m ² gadā jaunām ēkām un 55 kWh/m ² gadā esošām ēkām.
(i2) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² (tirdzniecības platība) un gadā primārās enerģijas ieteksmē.	

3.1.3. Integrētas projektēšanas koncepcija un tās izmantošana ēkās

VVPP ir izmantot integrētas projektēšanas koncepciju attiecībā uz visu ēku vai tās daļām, lai samazinātu veikala pieprasījumu pēc enerģijas. Integrētas projektēšanas koncepcija ļauj samazināt enerģijas patēriņu ēkā un līdz ar to arī attiecīgās izmaksas, bet tajā pašā laikā nodrošināt labus siltumkomforta apstākļus tajā esošajiem cilvēkiem. Daži piemēri redzami 3.2. tabulā.

3.2. tabula

Integrētas projektēšanas koncepcijai izvirzītās prasības – piemēri

Prasības	Prasību izpildīšanai vajadzīgie pasākumi – piemēri
Ēkas energopatēriņam telpu apsildei un dzesēšanai jābūt mazākam par 15 kWh/m ² gadā.	Izolācijas uzlabošana. Ieteicamās U vērtības ir mazākas par 0,15 W/m ² K.
Īpatnējā siltumslodze nedrīkst pārsniegt 10 W/m ² .	Konstrukcijas projektētas bez termiskajiem tiltiem.
Ēkas gaiscaurlaidības koeficients nedrīkst pārsniegt 0,6.	Logu U vērtības ir mazākas par 0,85 W/m ² K.
Kopējais primārās enerģijas patēriņš nedrīkst pārsniegt 120 kWh/m ² gadā.	Gaisnecaurlaidība. Mehāniska ventilācija ar nostrādātā gaisa siltuma atgūšanu. Saules siltumsistēmu vai siltumsūkņu uzstādīšana (pievadītās enerģijas galapatēriņā neietilpst saules un apkārtējās vides enerģija, ko <i>in situ</i> izmanto siltuma ražošanai).

Piemērojamība

Integrētās koncepcijas izmanto jaunu ēku projektēšanā. Koncepcija ir daļēji piemērota esošām ēkām, jo vairākus elementus var integrēt bez lielām ieguldījumu izmaksām. Lēmumu par šādas koncepcijas izmantošanu var ietekmēt arī klimatiskie apstākļi. Piemēram, Pasīvās mājas standartu visā visumā izstrādājuši vācu un zviedru zinātnieki, taču to var izmantot arī siltākā klimatā. Ieguldījumu izmaksas ēkai, kas projektēta saskaņā ar priekšzīmīgu integrēto pieeju, nepārsniedz 10–15 % no papildu izmaksām, salīdzinot ar tradicionālām būvēm. Aprites cikla izmaksu analīze liecina, ka pasīvās mājas standartiem atbilstošai ēkai ir minimālas aprites cikla izmaksas, jo nepieciešamā apsildes sistēma ir samērā vienkārša, bet uzstādītā siltuma jauda ir neliela.

Maziem uzņēmumiem var būt izdevīgi telpu integrētās projektēšanas koncepciju, kuras mērķis ir samazināt jaunu ēku energo pieprasījumu, ņemt vērā telpu iepirkumā, jo tas neprasa neko vairāk kā vien papildu sākotnējos ieguldījumus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i1) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m^2 (tirdzniecības platība) un gadā.	(b1) Apsildei, dzesēšanai un gaisa kondicionēšanai nepieciešamais īpatnējais enerģijas patēriņš uz m^2 tirdzniecības platības ir zemāks par vai vienāds ar 0 kWh/m^2 gadā, ja ir iespējams atgūt siltuma zudumus no atdzesēšanas. Pretējā gadījumā šis rādītājs ir zemāks par vai vienāds ar 40 kWh/m^2 gadā jaunām ēkām un 55 kWh/m^2 gadā esošām ēkām.
(i2) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m^2 (tirdzniecības platība) un gadā primārās enerģijas izteiksmē.	

3.1.4. Atdzesēšanas sistēmu un AVGK sistēmu integrēšana

VVPP ir atgūt siltuma zudumus no atdzesēšanas cikla un maksimāli palielināt to izmantošanu. Pārtikas mazumtirgotāji noteiktos apstākļos ģenerē siltuma pārpalikumu pat pēc tam, kad siltums no atdzesēšanas cikla izmantots telpu apsildei; šo siltumu var nogādāt uz citām tās pašas ēkas daļām vai uz citām ēkām.

Piemērojamība

Atdzesēšanas sistēmas un AVGK sistēmas var integrēt gan jaunās, gan esošās pārtikas mazumtirdzniecības ēkās, lai gan tas var dot atšķirīgus rezultātus atkarībā no dažādiem faktoriem:

- ēkas lielums un izmantojums: lieli mazumtirdzniecības veikali parasti neaizņem visu ēku. Tas nozīmē, ka siltuma pārpalikuma potenciālie izmantotāji ir "kaimiņi" (piem., nelieli veikali tirdzniecības centrā). Parasti pārtikas veikals ar tipisku atdzesēšanas slodzi un optimālām norobežojošām konstrukcijām var atgūt pietiekami daudz enerģijas, lai apsildītu divreiz lielāku platību nekā paša veikala platība,
- AVGK sistēmas konstrukcija un uzturēšana: visiem AVGK sistēmas elementiem jābūt pienācīgi projektētiem un uzturētiem. Ļoti ieteicams izmantot šādus paņēmienus: siltuma atgūšana no nostrādātā gaisa, ventilācijas regulēšana pēc nepieciešamības ar CO_2 sensoriem, gaiscaurlaidības un iekštelpu gaisa kvalitātes monitorings,
- atdzesēšanas slodze: mazākos veikalos uz 1 m^2 tirdzniecības platības ir lielāks atdzesētu preču daudzums, un atdzesēšanas efektivitāte ir zemāka. Turklāt nozīmīga ir arī tendence palielināt atdzesēto produktu klāstu. Veikala lielums neietekmē integrēto pieeju izmantojamību no tehniskā viedokļa, tomēr mazākos veikalos visas sistēmas rentabilitāte ir zemāka,
- klimatiskie apstākļi: aukstākos klimatiskajos apstākļos atdzesēšanas slodze ir mazāka nekā siltākos reģionos. Tajā pašā laikā siltum pieprasījums Ziemeļeiropas ēkās ir liels, tāpēc integrēšana ir atkarīga no ēkas ārējo norobežojošo konstrukciju kvalitātes. Siltākā klimatā, piemēram, Eiropas Vidusjūras reģiona valstīs, ievērojams var būt dzesēšanas pieprasījums, un ēkas gaisnecaurlaidība var palielināt iekšējo ekonomiju. Tāpēc ir nepieciešams optimāla ventilācijas sistēma. Ieteicamie paņēmieni ir arī mehāniska dzesēšana naktī un maināma iekštelpu temperatūra (piem., $21\text{--}26 \text{ }^\circ\text{C}$),

- apkārtnes temperatūra: ja AVGK sistēmā integrē atdzesēšanas ciklu, pastāv zināms apkārtnes temperatūras sliekšnis (kas atkarīgs no sistēmas konstrukcijas), pie kura ar atgūtajiem siltuma zudumiem nav pietiekami, lai ēkā uzturētu komfortablu temperatūru. Var būt nepieciešams papildu apsildes avots, lai gan arī tas ir atkarīgs no ēkas norobežojošo konstrukciju kvalitātes,
- ēkas īpašnieki: daudzi veikali atrodas dzīvojamās ēkās vai komercēkās, kas pieder trešai personai. Tāpēc siltuma atgūšanas labāka integrēšana nav iespējama bez ēkas faktisko īpašnieku iesaistīšanās.

Šī VVPP ir piemērojama visām jaunām un esošām atdzesēšanas sistēmām, ko domāts uzstādīt jaunās vai renovētos veikalos, un tā ir pilnā mērā piemērojama arī **maziem uzņēmumiem** (ievērojot iepriekš izklāstītos nosacījumus). Tomēr maziem uzņēmumiem var nākties piesaistīt tehnisku palīdzību no malas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i1) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² (tirdzniecības platība) un gadā.	(b2) Enerģijas izlietojums telpu apsildei ir 0 kWh/m ² gadā (ja nav cita apsildes avota), ja ir iespējams atgūt siltuma zudumus no atdzesēšanas.
(i3) No atdzesēšanas sistēmas atgūtais siltums uz m ² (tirdzniecības platība) un gadā.	

3.1.5. Veikalu energoefektivitātes monitorings

VVPP ir energopatēriņa monitorings atsevišķu procesu (vai vismaz to procesu, kas enerģiju patērē visvairāk, piem., apsilde, atdzesēšana, apgaismojums), kā arī visa veikala un/vai organizācijas līmenī. Tāpat VVPP ir salīdzinoši novērtēt katra procesa energopatēriņu un īstenot profilaktiskus un korigējošus pasākumus.

Piemērojamība

Monitoringa sistēmu var ieviest jebkura veida veikalā. Ja nav pienācīgas saimniekošanas struktūras, tam var nākties atvēlēt papildu resursus. Šis uzdevums var prasīt papildu pūliņus no esošiem veikalos.

Maziem uzņēmumiem, kam ir tikai viens vai daži veikali, var būt nepieciešama laba saimniekošanas struktūra un kopīgas atbildības pieeja, lai izveidotu un uzturētu pienācīgu monitoringa sistēmu. Tomēr šis VVPP ieviešana esošos veikalos var izmaksāt pārlietu dārgi.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i4) Ieviesta monitoringa sistēma (j/n).	(b3) Monitorings notiek attiecībā uz 100 % veikalu un procesu, un ik gadu tiek ziņots par energopatēriņu (pamatojoties uz ikgadējā energoaudita rezultātiem) (*).
(i5) Veikalu daudzums (procentos), kuros pastāv monitoringa sistēma.	
(i6) Monitoringam pakļauto procesu skaits.	
	(b4) Ir ieviesti salīdzinošās novērtēšanas mehānismi.

(*) Piezīme. Saskaņā ar Energoefektivitātes direktīvu lieliem uzņēmumiem reizi četros gados ir jāizdara energoaudits; auditu veic kvalificēti eksperti; pirmais šāds audits jāizdara līdz 2015. gada 5. decembrim.

3.1.6. Efektīva atdzesēšana, tostarp aukstumaģentu izmantojums

VVPP ir īstenot pārtikas veikalu atdzesēšanas sistēmu energopatēriņa mazināšanas pasākumus (īpaši jāmin aukstumvitrīnas nosegšana ar stikla vākiem), ja potenciālā energoekonomija nāk par labu videi.

VVPP ir pārtikas veikalos izmantot dabīgus aukstumaģentus, jo tādējādi ievērojami mazinās to ietekme uz vidi, un nodrošināt iekārtu hermētiskumu un pareizu apkopi, lai nepieļautu noplūdes.

Piemērojamība

Šo praksi var izmantot pārtikas mazumtirgotāji, kas daudz enerģijas tērē atdzesēšanai. Aukstumskapju aprīkošana ar aizvērtnēm var atmaksāties īsā laikā (mazāk nekā trīs gados), ja paredzamā ekonomija ir vienāda ar vai lielāka par 20 %. Arī vitrīnu nosegšanai var būt ietekme uz veikala siltuma režīmu, kā arī uz iekštelpu vides mitrumu. Bez tam dabīgu aukstumaģentu izmantošana ne tikai nāk par labu videi: noteiktos pārtikas mazumtirgotāja darbības apstākļos tā var samazināt arī energopatēriņu.

Var gadīties, ka **mazi uzņēmumi** šo paņēmieni var izmantot tikai tad, ja tie lieto komerciālas atdzesēšanas sistēmas, kas var būt gan tīklam pieslēdzamas, gan ar savu barošanas avotu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i1) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² (tirdzniecības platība) un gadā.	(b5) 100 % nosegti aukstumskapji.
(i7) Īpatnējais (lineārais) enerģijas patēriņš atdzesēšanas vajadzībām uz vienu vitrīnas metru un gadā.	(b6) 100 % veikalu tiek izmantotas aukstumzonas (piem., pašapkalpošanās vairumtirdzniecības bāzēs) vai arī 100 % aukstumiekārtu, kas darbojas vidējas temperatūras režīmā, ir nosegtas, ja tas ļauj ietaupīt vairāk par 10 % enerģijas.
(i8) Veikalu daudzums (procentos), kuros izmanto dabīgu aukstumaģentu.	(b7) Īpatnējais (lineārais) enerģijas patēriņš atdzesēšanai ir 3 000 kWh/m gadā.
(i9) Noplūžu kontrole (% aukstumaģenta).	(b8) Parasti tiek izmantoti dabīgi aukstumaģenti.

3.1.7. Efektīvs apgaismojums

VVPP ir izstrādāt viedas apgaismojuma stratēģijas, kas nodrošina augstāku efektivitāti un mazāku enerģijas patēriņu, izmantot dienasgaismu visu veidu veikalos un izmantot viedo regulēšanu, adekvāti projektētas sistēmas un visefektīvākos gaismekļus, lai nodrošinātu optimālu apgaismojuma līmeni.

Piemērojamība

Šis paņemiens ir izmantojams visu veidu veikalos. Tas attiecas arī uz īpašu apgaismojumu reklāmas nolūkā. Tomēr rūpīgi jāapsver, kāda ietekme uz veikala siltuma bilanci būtu intensīvākai stiklojuma izmantošanai, kas savukārt ļautu labāk izmantot dienasgaismu. Ja tiek formulēta optimāla apgaismojuma stratēģija un izmantotas visefektīvākās ierīces, tas var dot līdz 50 % ekonomiju salīdzinājumā ar *status quo*.

Arī **mazi uzņēmumi** var izmantot viedas apgaismojuma sistēmas un efektīvas ierīces.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i1) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m ² (tirdzniecības platība) un gadā.	(b9) Uzstādītā apgaismošanas jauda ir mazāka par 12 W/m ² lielveikalos un 30 W/m ² specializētos veikalos ⁽¹⁾ .
(i10) Uzstādītā apgaismošanas jauda uz m ² .	

⁽¹⁾ Šis kritērijs jāskata arī saistībā ar ES zaļā publiskā iepirkuma kritērijiem attiecībā uz veikalu iekštelpu apgaismojumu, kas ir 3,5 W/m²/100 luksi (pamatkritērijs) vai 3,2 W/m²/100 luksi (izvērstais kritērijs). Sk.: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/indoor_lighting.pdf.

3.1.8. *Energoefektivitātes uzlabošanas sekundārie pasākumi*

VVPP ir īstenot energoekonomijas pasākumus sadales centros, vides vadības sistēmas ietvaros regulāri veikt energopatēriņa auditu, apmācīt personālu energoekonomijas jautājumos un gan organizācijas iekšienē, gan ārpus tās informēt par īstenotajiem energoekonomijas pasākumiem.

Piemērojamība

Jebkurš mazumtirgotājs neatkarīgi no lieluma, veida vai atrašanās vietas var izveidot izvērstu energovadības sistēmu, kas aptver iekārtas, sadales centrus, specifiskos enerģijas lietojumus, informēšanu un apmācību.

Maziem uzņēmumiem lietderīgi un samērā lēti būtu iepirkt efektīvas ierīces, apmācīt personālu un informēt par energoekonomiju.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i1) Veikala īpatnējais enerģijas patēriņš uz m² (tirdzniecības platība) un gadā.	(b10) 100 % sadales centru, kas apkalpo tikai mazumtirgotāju, tiek īstenots monitorings.
(i10) Uzstādītā apgaismošanas un/vai ierīču jauda uz m².	
(i11) Ieviesta energovadības sistēma ⁽¹⁾ , kas stimulē pastāvīgus uzlabojumus (j/n).	
⁽¹⁾ Energovadības sistēma var būt EMAS daļa.	

3.1.9. *Alternatīvu enerģijas avotu izmantošana*

Kad enerģijas pieprasījums ir samazinājies, VVPP ir veikalos integrēt alternatīvus enerģijas avotus. Enerģijas pieprasījuma apmierināšana ar atjaunojamo enerģiju dod ievērojamus vidiskus ieguvumus. Tomēr ir ļoti svarīgi vispirms samazināt enerģijas pieprasījumu un palielināt energoefektivitāti, kā izklāstīts 3.1.1. līdz 3.1.8. punktā, un tikai tad atlikušā enerģijas pieprasījuma apmierināšanai izmantot alternatīvo enerģiju. Jāapsver arī iespēja izmantot siltumsūkņus un koģenerācijas sistēmas.

Piemērojamība

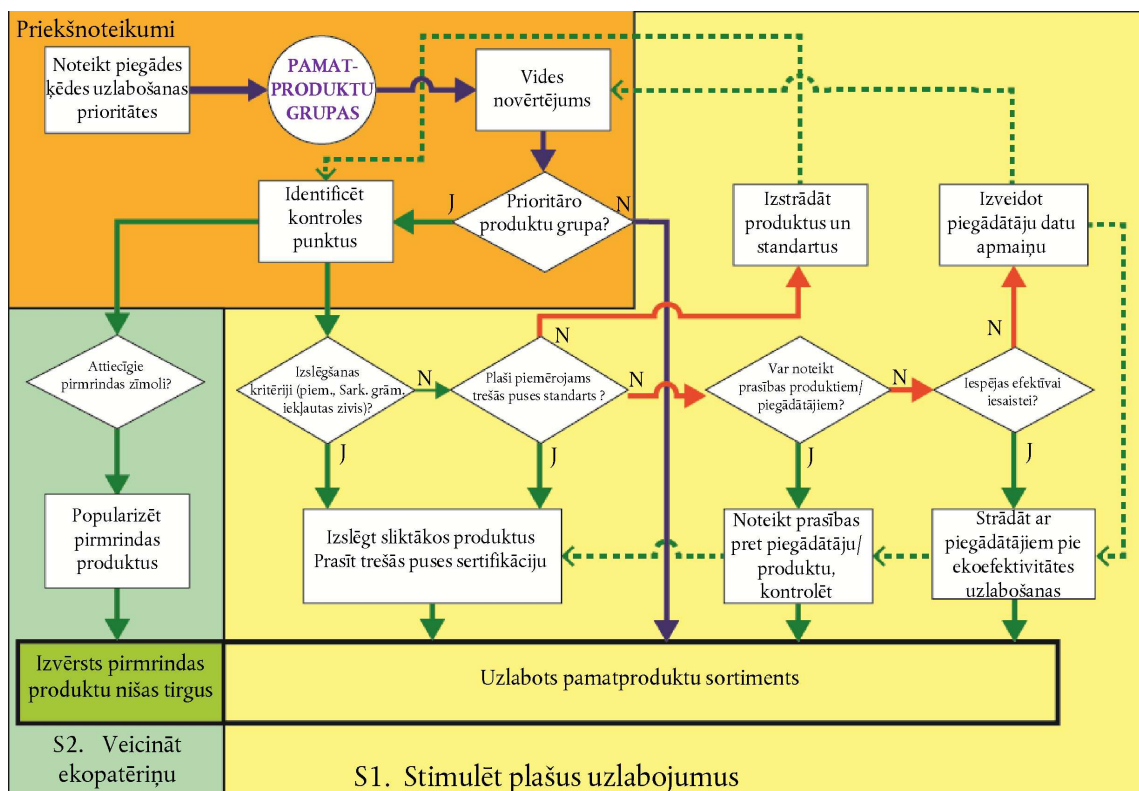
Principā šis paņēmieni ir izmantojams visos veikalos. Svarīgi ierobežojoši faktori ir atjaunojamo energoavotu pieejamība, zemes vai jumta platību pieejamība un stabila pieprasījuma trūkums pēc koģenerācijas sistēmās saražotās enerģijas.

Mikrouzņēmumiem labs risinājums var būt zaļais iepirkums. **Maziem uzņēmumiem** ir iespējams izmantot atjaunojamo enerģiju vai citus alternatīvus enerģijas avotus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i12) Veikalā domātas alternatīvās enerģijas ražošana pašā objektā vai tā tuvumā uz m ² tirdzniecības platības un uz vienu enerģijas avotu.	(b11) Ja vietējos apstākļos ir iespējams ražot atjaunojamo enerģiju objektā vai tā tuvumā, ēkām (veikaliem vai sadales centriem) jābūt gandrīz nulles enerģijas ēkām.
(i13) Objektā vai tā tuvumā saražotās atjaunojamās enerģijas īpatsvars, ko izsaka kā attiecību pret visu veikalā izmantoto enerģiju ⁽¹⁾ .	
(1) Vai arī objektā vai tā tuvumā saražotās atjaunojamās enerģijas attiecība saskaņā ar prEN15603.	

3.2. Mazumtirdzniecības piegādes ķēde

3.1. attēls

Galveno jautājumu un pasākumu ierosinātā secība (ieēnotie taisnstūri), kas atspoguļo piegāžu ķēdes sistēmātikas uzlabošanas paraugpraksi: priekšnoteikumi un divas stratēģijas (S1 un S2) ⁽¹⁾.

3.2.1. Piegādes ķēdes vidiskās ilgtspējības aspektu integrēšana komerciālajā stratēģijā un darbībā

VVPP nozīmē, ka augstākā vadība piegādes ķēdes vidiskās ilgtspējības aspektus integrē komerciālajā stratēģijā un ka īpašs personāls (ideālā gadījumā – speciālā nodaļā) koordinē nepieciešamu darbību izpildi visās mazumtirdzniecības operācijās. Darbības jākoordinē vismaz to darbinieku vai nodaļu starpā, kas atbild par iepirkumu, ražošanu, kvalitātes nodrošināšanu, transportu un loģistiku, tirgvedību. Sevišķi svarīgi ir noteikt kvantitatīvus vidiskās ilgtspējības mērķus, par ko visi ir informēti un kam ir liels svars lēmumu pieņemšanas procesā, jo šādi mērķi gan liecina par piegādes ķēdes vidisko ilgtspējību, gan motivē to uzlabot. 3.1. att. ir redzama paraugpraksi atbilstīgākā secība, kādā vajadzētu īstenot pasākumus, kuru mērķis ir sistēmātiski uzlabot produktu piegādes ķēdes; šie pasākumi ir atspoguļoti hronoloģiskā secībā un pēc to vidiskās efektivitātes. VVPP ir īstenot pasākumus norādītajā secībā (kas ilustrē arī tālāk aprakstītos VVPP paņēmienus).

Piemērojamība

Ikviens mazumtirgotājs var mazumtirdzniecības darba organizēšanā un operācijās integrēt vidiski ilgtspējīgas piegādes ķēdes stratēģiju. Lieliem mazumtirgotājiem šo VVPP realizēt ir sarežģītāk, tas prasa vispusīgu apmācību un reorganizāciju, lai varētu noteikt vidiski ilgtspējīgas sagādes prioritātes. Ja mazumtirdzniecības organizācija savā darbībā ņem vērā piegādes ķēdes vidiskās ilgtspējības vadības aspektus, tas var uzlabot ekonomisko sniegumu ilgākā termiņā, jo tiek radīta zīmola identitāte ar lielu pievienoto vērtību un tiek nodrošinātas efektīvas un ilgtspējīgas produktu piegādes nākotnē.

⁽¹⁾ Pamatprodukti ir produkti ar lielu noietu (pēc vērtības).

Toties prioritārie produkti ir produkti, kam ir gan liels noiets (pēc vērtības), gan ievērojama ietekme uz vidi: kad mazumtirgotājs ir noskaidrojis, kādi ir tā pamatprodukti, tiek novērtēts to vides ietekmējums, un vērā tiek ņemti tikai šajā ziņā nozīmīgākie produkti.

Maziem uzņēmumiem tas varētu būt samērā vienkārši, taču var nākties citādi pozicionēt preces tirgū, lai izceltu faktu, ka sortimentā ir ilgtspējīgāki produkti ar pievienoto vērtību.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i14) Publiskoti ziņojumi par kvantitatīvajiem korporatīvajiem mērķiem, kas konkrēti saistīti ar prioritāro produktu piegādes ķēžu vidiskās ilgtspējības uzlabošanu.	(b12) Attiecībā uz visām prioritāro produktu grupām tiek sistemātiski īstenota piegādes ķēdes pilnveides programma.
(i15) Ir izveidota augsta līmeņa struktūrvienība, kuras uzdevums ir virzīt un koordinēt vidiskajai ilgtspējībai veltītos pasākumus piegādes ķēdē.	
(i16) Kvantitatīvi iekšējie mērķi (piem., atsevišķiem darbiniekiem), kas konkrēti saistīti ar piegādes ķēdes vidisko ilgtspējību.	

3.2.2. Pamatproduktu piegādes ķēžu novērtēšana, lai identificētu prioritāros produktus, piegādātājus un pilnveides iespējas un lai identificētu efektīvus produktu piegādes ķēdes pilnveides mehānismus

3.1. attēlā redzama secība, kādā jāīsteno pasākumi mazumtirdzniecības piegādes ķēžu vidiskajai pilnveidošanai, proti, mazumtirgotājiem pilnveidojamie prioritārie produkti, procesi un piegādātāji jāidentificē, veicot produktu piegādes ķēžu vidisku novērtējumu, kura gaitā tiek izmantota zinātniskā informācija, konsultācijas ar ekspertiem (piem., NVO) un aprites cikla novērtēšanas rīki. Pēc tam mazumtirgotājiem jānoskaidro, ar kādiem līdzekļiem varētu panākt uzlabojumus prioritāro produktu grupās. Viens būtisks aspekts ir šāds: identificēt būtiskus un plaši atzītus trešu pušu vides standartus, ko varētu izmantot kā apliecinājumu par piegādātāja un/vai produkta vidiskā veikuma augstāku līmeni. Šādu standartu piemērojamība un to nodrošinātā vides aizsardzība ir ļoti atšķirīga.

Ir vairāki plaši piemērojami (3.4. līdz 3.7. tabula) standarti; šajā ziņā paraugprakse ir nodrošināt, ka visi piegādātāji/produkti ir sertificēti saskaņā ar tiem. Ar Energomarķējuma direktīvu (2010/30/ES) tika izveidots tiesiskais regulējums, kas dod iespēju gan patērētājiem, gan arī ražotājiem orientēties uz ražojumiem ar visaugstāko energoefektivitātes klasi. Citu standartu mērķis nav visnospraust kritērijus, ko var plaši izmantot visu produktu un piegādātāju vidiskās ilgtspējības uzlabošanai, bet gan identificēt pirmrindas produktus (3.3. tabula). Piemēram, ES ekomarķējumu piešķir produktiem, kuru ekoloģiskie raksturlielumi visā aprites ciklā ir tādi paši kā pašiem labākajiem 10–20 % produktu attiecīgajā kategorijā. Runājot par standartiem, kuros izvirzītas stingras prasības (piem., ISO I tipa vides marķējums⁽¹⁾ vai bioproduktu standarti), paraugprakse ir veicināt, lai patērētāji izvēlas šādiem standartiem atbilstošus produktus.

3.3. tabula

Ilustratīvs un neizsmelošs saraksts ar piemēriem par pirmrindas “ekoproduktu” sertifikācijas standartiem un attiecīgajām produktu grupām

Standarts	Produktu grupas
Blue Angel ES ekomarķējums Nordic Swan ES energomarķējums (augstākā efektivitātes klase)	Nepārtikas produkti

⁽¹⁾ Pirmā tipa vides deklarācijas: Trešo pušu sertificēts vides marķējums (ISO 14024).

Standarts	Produktu grupas
Bioloģiskā ražošana (Komisijas Regula (EK) Nr. 889/2008 ⁽¹⁾ un Padomes Regula (EK) Nr. 834/2007 ⁽²⁾). Ietilpst GOTS, KRAV, Soil Association, BioSuisse u. c.	Pārtikas un dabīgo šķiedru produkti
⁽¹⁾ Komisijas 2008. gada 5. septembra Regula (EK) Nr. 889/2008, ar ko paredz sīki izstrādātus bioloģiskās ražošanas, marķēšanas un kontroles noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu (OV L 250, 18.9.2008., 1. lpp.). ⁽²⁾ Padomes 2007. gada 28. jūnija Regula (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr. 2092/91 atcelšanu (OV L 189, 20.7.2007., 1. lpp.).	

Attiecībā uz plaši piemērojamiem standartiem ir ierosināta vienkārša klasifikācijas sistēma, par piemēru ņemot dažus vispārizmantotus standartus. 3.4. tabulā izklāstīts, kādi ir ierosinātie kritēriji, kuriem saskaņā ar standartiem ir jāatbilst produktiem un to ražošanai, lai standartus varētu uzskatīt par “elementāriem”, “uzlabotiem” vai “priekšzīmīgiem”.

3.4. tabula

Ierosinātie klasifikācijas kritēriji “elementāriem”, “uzlabotiem” un “priekšzīmīgiem” standartiem, kas attiecas uz mazumtirdzniecības tirgotajiem produktiem.

Elementāri	Uzlaboti	Priekšzīmīgi
— atbilstība vietējiem tiesību aktiem — tiek fiksēti nozīmīgi vides aspekti — tiek īstenots vispārīgs vadības plāns — dažos gadījumos – netiek akceptēti paši kaitīgākie paņēmieni vai produkti — dažos gadījumos – ir noteikti salīdzinoši kritēriji nedaudziem nozīmīgiem vides aspektiem	— īpaša vadības prakse, kas dod būtiskus vidiskus uzlabojumus — kvantitatīvu vidiskā veikuma kritēriju izpilde — uzskatāmi redzams, ka konkrētā sistēmā notiek pastāvīgi uzlabojumi	— īpašas prasības attiecībā uz nozīmīgiem vides aspektiem, kas ir pietiekami stingras un visaptverošas, lai sertificētos produktus varētu atzīt par vidiski ilgtspējīgiem

Elementāro, uzlaboto un priekšzīmīgo vides standartu piemēri, tāpat kā attiecīgās produktu grupas, ir uzskaitīti attiecīgi 3.5., 3.6. un 3.7. tabulā.

3.5., 3.6., 3.7. un 3.8. tabulas saraksts ir ilustratīvs un nav izsmelošs; to nevar uzskatīt par oficiālu apgalvojumu, ka tieši šie būtu “elementārie” “uzlabotie” un “priekšzīmīgie” standarti, kas jāievēro attiecībā uz produktu grupām.

3.5. tabula

Elementāro vides standartu un attiecīgo produktu grupu ilustratīvs un neizsmelošs saraksts

Standarts	Produktu grupas
GlobalGAP (Good Agricultural Practice) un salīdzinošie standarti	Lauksaimniecības kultūras un dzīvnieki
Oeko-Tex 1000	Tekstilpreces
Nacionālās/reģionālās produktu sertifikācijas shēmas (piem., Red Tractor shēma, ar ko sertificē produkta izcelsmi Lielbritānijā)	Visi produkti
Sarkanajā grāmatā neiekļautas zivis	Zivis

3.6. tabula

Uzlaboto vides standartu un attiecīgo produktu grupu ilustratīvs un neizsmelošs saraksts

Standarti un iniciatīvas	Produktu grupas
BCI (<i>Better Cotton Initiative</i> – Labākas kokvilnas iniciatīva)	Kokvilnas produkti
BCRSP (<i>Basel Criteria on Responsible Soy Production</i> – Bāzeles kritēriji par atbildīgu sojas ražošanu)	Soja (dzīvnieku barība piena, olu un gaļas nozarē)
BSI (<i>Better Sugarcane Initiative</i> – Labāku cukurniedru iniciatīva)	Cukura produkti
4C (<i>Common Code for the Coffee Community Association</i> – Kafijas ražotāju asociācijas kopīgais kodekss)	Kafija
Fair-trade (Taisnīga tirdzniecība)	Lauksaimniecības produkti no jaunattīstības reģioniem
RA (<i>Rainforest Alliance</i> – Lietusmežu alianse)	Lauksaimniecības produkti no tropu reģioniem
RSPO (<i>Round Table on Sustainable Palm Oil</i> – Apaļais galds par ilgtspējīgu palmu eļļu)	Palmu eļļas produkti
PEFC (<i>Programme for the Endorsement of Forestry Certification</i> – Mežu sertifikācijas shēmu novērtēšanas programma):	Koksne un papīrs
RTRS (<i>Round Table on Responsible Soy</i> – Apaļais galds par atbildīgi audzētu soju)	Soja (dzīvnieku barība piena, olu un gaļas nozarē)
UTZ	Kakao, kafija, palmu eļļa, tēja

3.7. tabula

Priekšzīmīgo vides standartu un attiecīgo produktu grupu ilustratīvs un neizsmelošs saraksts

Standarts	Produktu grupas
FSC (<i>Forest Stewardship Council</i> – Mežu uzraudzības padome):	Koksne un papīrs
MSC (<i>Marine Stewardship Council</i> – Jūras uzraudzības padome)	Savvaļā iegūti jūras produkti

Ja plaši piemērojami vides standarti nav pieejami, mazumtirgotājam vai nu līgumos jāiekļauj vidiski kritēriji, lai novērstu piegādes ķēdes vidiski vājās vietas, vai jāiesaistās piegādes ķēdes pilnveidošanā, proti, jāpopularizē paraugprakse un jāizmanto vidiskā veikuma salīdzinošā novērtēšana.

Piemērojamība

Ikviens mazumtirgotājs var noskaidrot, kādi ir visefektīvākie piegādes ķēdes uzlabošanas mehānismi. Lielie mazumtirgotāji, kam ir pašzīmola produkti, var īstenot šo VVPP visos tās aspektos.

Mazi uzņēmumi lielākoties var tikai identificēt prioritāros produktus, ko iekļaut sortimenta sašaurināšanas vai jaļā iepirkuma shēmās, pamatojoties uz trešās puses sertifikāciju. Sistemātiska un mērķtiecīga pieeja laika gaitā nerada būtiskus izdevumus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i17) Tādu produktu īpatsvars kopējā noietā, kuru piegādes ķēdes ir pilnveidotas no vides viedokļa, proti, tiek izmantota sertifikācija, mazumtirgotāja noteikti standarti vai mazumtirgotāja iesaistīšanās ķēdes pilnveidošanā.	(b13) Sistemātiski tiek novērtētas (neatkarīgi vai konsorciju ietvaros) pamatproduktu piegādes ķēdes.
(i18) Prioritāro produktu piegādes ķēžu skaits, kas vides ziņā vērēnīgi pilnveidotas (pilnveidoto produktu īpatsvars ir vismaz 50 % no noietā vērtības attiecīgajā produktu grupā), pateicoties paraugprakses piekopšanai.	

3.2.3. Sortimentā sašaurināšana un zaļais iepirkums prioritāro produktu grupās, pamatojoties uz trešo pušu sertifikāciju

VVPP ir no sortimenta izslēgt pašus ilgtespējīgākos produktus (piemēram, no apdraudētām sugām) un paredzēt, ka ļoti plaši (piem., mērķis – 100 % noietā) tiek izmantota to produktu sertifikācija saskaņā ar trešo pušu vides standartiem, kas atzīti par prioritāriem no vidisko uzlabojumu viedokļa. Vides standarti attiecas uz produktiem un/vai piegādātājiem un ir iedalīti trīs plašās kategorijās – elementārie, uzlabotie vai priekšzīmīgie – atkarībā no to vidisko prasību stingrības un daudzpusības (ilustratīvu, neizsmeljošu piemēru sarakstu sk. 3.8. tabulā). VVPP ir piemērot pieejamos visaugstākā līmeņa plaši atzītus vides standartus.

3.8. tabula

Uz izcilības kritērijiem balstīta paraugprakse attiecībā uz dažādām produktu grupām – ilustratīvs un neizsmeljošs piemēru saraksts

Produktu grupa	Paraugprakses piemēri (faktiskais vai iecerētais kādam standartam atbilstošu pārdoto preču īpatsvars)
Kafija, tēja	100 % Fair-trade; 100 % 4C
Augļi un dārzeņi	100 % Global GAP
Tauki un eļļas	100 % RSPO; 100 % RTRS
Jūras produkti	100 % MSC
Cukurs	100 % Fair-trade
Tekstilpreces	100 % BCI
Koksne un papīrs	100 % FSC

Piemērojamība

Šo VVPP var piekopt visi mazumtirgotāji. Izcilības kritērijs ir definēts attiecībā uz lielo mazumtirgotāju tirgotajiem pašzīmola produktiem.

Maziem uzņēmumiem, kam nav pašzīmola produktu līniju, jāvairās no pašiem vidiski nevēlamākajiem produktiem (piem., apdraudētas zivju sugas) un jātirgo tādu zīmolu produkti, kas sertificēti saskaņā ar attiecīgiem vides standartiem (piem., 3.3. tabulā).

Iespējams, ka trešo pušu vides standarti neaptver visus vidiski nozīmīgos aspektus un procesus piegādes ķēdē, un ne visām produktu grupām ir pieejami stingri un plaši piemērojami standarti. 3.8. tabulā neiekļauto produktu grupu piegādes ķēdes var uzlabot ar šādiem paņēmieniem: produktiem/piegādātājiem izvirzīto prasību stingra piemērošana, mazumtirgotāja iesaistīšanās (piem., piegādātāju salīdzinošā novērtēšana) un pirmrindas “ekoproduktu” popularizēšana, kā izklāstīts tālākajos VVPP aprakstos.

Ja vidiska sertifikācija ir viens no kritērijiem, lai saņemtu pasūtījumu, atbilstības un sertifikācijas izmaksas gultas uz piegādātāju, nevis mazumtirgotāju. Tomēr paraugprakse paredz, ka mazumtirgotāji palīdz saviem pašreizējiem piegādātājiem sertificēt produktus, un tādā gadījumā izmaksas sedz abi. Piegādātāji atbilstības izmaksas var uzskatīt par ieguldījumu, lai vairotu produktu pievilcību tirgū un, iespējams, prasītu augstāku cenu. Mazumtirgotājiem radušās papildu izmaksas var atsvērt tas, ka mazinās ar piegādes ķēdi saistītais risks, kā arī var rasties izdevība noteikt produktam labāku cenu vai uzlabot tā mārketingu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i19) Saskaņā ar konkrētu trešās puses vides standartu sertificēto, pārdoto produktu īpatsvars attiecīgajā produktu grupā (pēc noieta vērtības).	(b14) Mazumtirgotājs var uzskatāmi parādīt, ka saskaņā ar sīki izstrādātu plānu sekmīgi virzās uz mērķi – panākt, ka noteiktās produktu grupās (piemēram, kafija, tēja, tauki un eļļas, cukurs, tekstilpreces) 100 % pašzīmola produktu ir sertificēti saskaņā ar “uzlabotu” vides standartu (3.6. tabula).
(i20) Trešās puses standarta vidiskā stingrība un vispusība – uz to norāda standarta piederība elementārajai, uzlabotajai vai priekšzīmīgajai kategorijai.	(b15) Mazumtirgotājs var uzskatāmi parādīt, ka saskaņā ar sīki izstrādātu plānu sekmīgi virzās uz mērķi – panākt, ka noteiktās produktu grupās (piemēram, jūras produkti, koksne un papīrs) 100 % produktu ir sertificēti saskaņā ar “priekšzīmīgu” vides standartu (3.7. tabula).
(i21) Produktu grupu skaits, kurās vairāk nekā puse pārdoto produktu ir sertificēti saskaņā ar trešās puses vides standartu.	

3.2.4. Vidisku prasību izvirzīšana prioritāro produktu grupu piegādātājiem

VVPP ir noteikt vidiskus kritērijus prioritārajiem produktiem un to piegādātājiem, orientējoties uz vidiski vajām vietām, un šo kritēriju izpildi panākt ar produktu un piegādātāju auditu.

Piemērojamība

Šī VVPP attiecas uz lieliem mazumtirgotājiem un pašzīmola prioritārajiem produktiem. Lai līdz minimumam samazinātu papildu izmaksas, piegādātāja vidiskā veikuma auditu var iekļaut sociālā audita un produktu kvalitātes kontroles sistēmās. Piegādātājiem atbilstības izmaksas atsvērs tas, ka tiks nodrošināts pieprasījums pēc to produktiem, uzlabosies produktu tirgspēja un produktiem, iespējams, varēs noteikt uzcenojumu. Mazumtirgotājiem izmaksas atsvērs tas, ka mazināsies riski reputācijai un vidēja termiņa komerciālie riski, kas saistīti ar piegādes ķēdēm, turklāt arī tie, iespējams, varēs noteikt produktiem uzcenojumu un izmantot šīs priekšrocības mārketingā.

Šī VVPP nav attiecināma uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i22) Konkrētajām vidiskajām prasībām atbilstošo pašzīmola produktu noiets (procentos) attiecīgajā produktu grupā.	(b16) 100 % pārdoto pašzīmola produktu atbilst konkrētām, mazumtirgotāja noteiktām vidiskajām prasībām.
(i23) Vidiskais veikums, kas panākams, izpildot šādas prasības.	
(i24) Mērķiem atbilstošo tādu produktu daudzums (procentos), kas pieder pie produktu grupām, attiecībā uz kurām tiek īstenota vispārējā atbilstības programma.	
(i25) Produktu grupu skaits, kurās vairāk nekā puse pārdoto produktu atbilst konkrētām vidiskajām prasībām.	

3.2.5. *Piegādātāju veikuma pilnveidošana, izmantojot salīdzinošo novērtēšanu un paraugprakses izplatīšanu*

VVPP ir veicināt piegādātāju veikuma uzlabošanu, proti, izveidot informācijas apmaiņas sistēmas, ko var izmantot piegādātāju salīdzinošai novērtēšanai, un izplatīt vides vadības paraugpraksi. Paraugprakses izplatīšana var palīdzēt piegādātājiem izpildīt trešās puses standartu prasības un mazumtirgotāja noteiktos kritērijus.

Piemērojamība

Šī VVPP attiecas uz lieliem mazumtirgotājiem un pašzīmola prioritārajiem produktiem. Mazumtirgotāji var piegādātājiem piedāvāt nelielu uzcenojumu, lai motivētu tos iesaistīties pilnveides shēmās, un maksāt par datu vākšanu un vadības paraugprakses izplatīšanu. Šis izmaksas atsvērs tas, ka mazināsies ilgtnespējīgas prakses izraisītie riski reputācijai un vidēja termiņa komerciālie riski, kas saistīti ar piegādes ķēdēm, un tas, ka vēlāk arī mazumtirgotāji varēs šādiem produktiem noteikt uzcenojumu. Ieguvumos no apzinātajiem efektivitātes uzlabojumiem var dalīties ar mazumtirgotājiem, to paredzot attiecīgā līgumā.

Šī VVPP nav attiecināma uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i26) Tādu pašzīmola produktu noiets (procentos), kuru piegādātāji iesaistījušies mazumtirdzniecības programmās ar mērķi uzlabot savu vidisko veikumu.	(b17) Attiecīgajā produktu grupā 100 % pārdoto pašzīmola produktu ir no piegādātājiem, kas iesaistījušies mazumtirdzniecības programmās, kuru mērķis ir uzlabot vidisko veikumu.
(i27) Vidiskā veikuma līmenis, ko atspoguļo šīs programmas.	
(i28) Izpildītie mērķi (procentos) attiecībā uz tādu produktu grupu piegādātājiem, uz kurām attiecas piegādātāju pilnveides programma, ja tāda tiek īstenota.	
(i29) Produktu grupu skaits, kurās vairāk nekā puse no pārdoto produktu apjoma ir no piegādātājiem, kas iesaistījušies mazumtirdzniecības programmās, kuru mērķis ir uzlabot vidisko veikumu.	

3.2.6. *Sadarbīga pētniecība un izstrāde, lai veicinātu vērienīgu piegādes ķēžu pilnveidi un inovāciju*

VVPP ir stratēģiski sadarboties ar citiem interesentiem, lai atklātu un izstrādātu inovatīvus piegādes ķēžu pilnveides risinājumus un lai izstrādātu vispāratzītus vides standartus.

Piemērojamība

Ikviena lielais mazumtirgotājs, kam ir pašzīmola produktu piegādes ķēdes, var sadarboties ar zinātniskajām iestādēm vai konsultatīvajiem dienestiem, lai uzlabotu piegādes ķēdes ilgtspējību. Mazumtirgotāji varētu koncentrēties uz pētniecību un izstrādi saistībā ar tām produktu grupām, kuru piegādes ķēžu pilnveidei pašlaik nav komerciāli realizējama un vispārizmantojama variants. Šo praksi var uzskatīt par ieguldījumu, kura mērķis ir garantēt ilgtspējīgu un ekonomiskā ziņā konkurētspējīgu piegādes ķēžu pieejamību.

Šī VVPP nav attiecināma uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i30) Pētniecības izdevumi saistībā ar ilgtspējīgām piegādes ķēdēm (attiecībā pret apgrozījumu).	—
(i31) Kvalitatīvs novērtējums par to, vai pētniecība ir orientēta uz inovatīviem un plašāk izvērsamiem uzlabojumiem ar lielu potenciālu.	
(i32) Specifiski vidiski uzlabojumi, pateicoties pētniecības rezultātu izmantošanai.	

3.2.7. Pirmrindas ekoprojektu popularizēšana

VVPP ir popularizēt sertificētus pirmrindas ekoprojektus. Izpratnes vairošanas kampaņas, sagāde, cenošana, izvietošana veikalā un reklāma ir būtiski šīs pieejas elementi, ko var efektīvi izmantot, veidojot pašzīmola ekoprojektu sortimentu.

Piemērojamība

Visi mazumtirgotāji var tirgot pirmrindas ekoprojektus un veicināt to patēriņu. Lieliem mazumtirgotājiem ir plašākas iespējas izmantot šo paņēmieni, jo tie var piedāvāt pašzīmola ekoprojektu sortimentu. Izmaksas, kas piegādātājiem rodas par pirmrindas produktu sertifikāciju, var pārlīkt uz mazumtirgotāju pleciem. Sertificētiem pirmrindas ekoprojektu var noteikt ievērojamu uzcelojumu, līdz ar to arī peļņas norma ir lielāka. Pašzīmola ekoprojektu sortiments varētu arī palielināt mazumtirgotāja pašzīmola produktu noietu, pateicoties pozitīvam "oreola efektam".

Šī VVPP ir attiecināma uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i33) To produktu noietu (procentos) attiecīgajā produktu grupā, kuri sertificēti kā pirmrindas produkti saskaņā ar priekšzīmīgiem standartiem.	(b18) 10 % pārdoto produktu pārtikas produktu grupās ir sertificēti kā bioloģiskie produkti.
(i34) Produktu grupu skaits, kurās piedāvā pirmrindas ekoprojektus.	(b19) 50 % pārdoto kokvilnas ražojumu ir sertificēti kā bioloģiskie produkti.
(i35) Plašs pašzīmola ekoprojektu sortiments (j/n).	(b20) 10 % pārdoto produktu nepārtikas produktu grupās ir sertificēti saskaņā ar trešo pušu verificētu ekomarķējumu atbilstīgi ISO I tipa vides deklarāciju definīcijai.

3.3. Transports un loģistika

3.3.1. Zaļais iepirkums un vidiskās prasības transporta pakalpojumu sniedzējiem

VVPP ir vidiskā veikuma un ziņošanas kritērijus integrēt trešo pušu sniegtu transporta un loģistikas pakalpojumu iepirkumā; te ietilpst arī prasība īstenot šajā dokumentā aprakstīto VVPP.

Piemērojamība

Visi mazumtirgotāji vismaz daļu no transporta un loģistikas operācijām pērk no trešām personām, un lēmumu par šādu pakalpojumu iegādi var pieņemt, vadoties pēc efektivitātes vai vidiskiem kritērijiem. Tomēr transporta un loģistikas operāciju efektivitātes uzlabošana samazina darbības izmaksas, taču šādā gadījumā ir vajadzīga efektīva pārraudzība un ziņošana. Ir iespējams, ka lietpratīgi transporta pakalpojumu sniedzēji var mazumtirgotājiem piedāvāt pakalpojumus ar zemākām izmaksām.

Mazi uzņēmumi parasti izmanto trešo pušu sniegtus pakalpojumus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i36) Transporta pakalpojumu sniedzēju daudzums (procentos), kas sertificēti saskaņā ar vidiskiem standartiem (ietilpst reģistrācija ziņošanas programmās).	(b21) 100 % transporta un loģistikas (T&L) pakalpojumu sniedzēju ievēro vai nu:
(i37) Transporta pakalpojumu sniedzēju daudzums (procentos), kas ievēro specifiskas vidiskas prasības vai šajā dokumentā aprakstīto VVPP.	(i) trešās puses verificētus vidiskus standartus vai
	(ii) specifiskas vidiskas prasības, vai
	(iii) vides vadības paraugpraksi, kas aprakstīta šajā dokumentā.

3.3.2. Visu transporta un loģistikas operāciju efektivitātes monitorings un ziņošana par tām

VVPP ir ziņot par visu to transporta un loģistikas operāciju efektivitāti un vidisko veikumu, kas notiek starp pirmās pakāpes piegādātājiem, sadales centriem, mazumtirgotājiem un atkritumu apsaimniekotājiem, pamatojoties uz paša uzņēmuma darbību monitoringu un sniegtajiem datiem par trešo pušu darbībām.

Piemērojamība

Šo praksi var piekopt visi mazumtirgotāji. Tikai lielākiem mazumtirgotājiem jāziņo par paša uzņēmuma transporta un loģistikas operācijām. Efektīvs monitorings un ziņošana prasa nelielus ieguldījumus vajadzīgajās informācijas tehnoloģiju sistēmās un vadībā, taču tas dod iespēju noskaidrot, kā varētu uzlabot transporta un loģistikas operāciju efektivitāti.

Maziem uzņēmumiem ir pieejami pamatdati par dažādu transporta veidu vidējiem emisijas faktoriem, lai varētu aplēst emisijas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i38) Transporta un loģistikas operāciju radītās emisijas – tonnas CO ₂ ekv. gadā.	(b22) Par 100 % T&L operāciju starp pirmā līmeņa piegādātājiem, mazumtirdzniecības veikaliem un atkritumu apsaimniekotājiem (ieskaitot trešo pušu sniegtus transporta pakalpojumus) ir paziņoti šādi rādītāji:
(i39) CO ₂ ekv. kg uz piegādātu m ³ vai paleti.	(i) dažādu transporta veidu īpatsvars (procentos),
(i40) Tas, vai par visām attiecīgajām transporta un loģistikas operācijām tiek ziņoti šādi parametri:	(ii) CO ₂ ekv. kg uz piegādātu m ³ vai paleti.
(i) km/tonnkilometru (tkm) daudzums un īpatsvars dažādos transporta veidos,	(b23) Par visām paša uzņēmuma T&L operācijām starp pirmā līmeņa piegādātājiem, mazumtirdzniecības veikaliem un atkritumu apsaimniekotājiem ir paziņoti šādi rādītāji:
(ii) CO ₂ ekv. kg uz piegādātu tonnu, m ³ vai paleti.	(i) kravas automobiļu kravnesības izmantošanas koeficients (% masas vai ietilpības),
(i41) Tas, vai par visām attiecīgajām paša uzņēmuma transporta un loģistikas operācijām tiek ziņoti šādi rādītāji:	(ii) kg CO ₂ ekv. uz tkm.
(i) kravas automobiļu kravnesības izmantošanas koeficients (% masas vai ietilpības),	
(ii) kg CO ₂ ekv. uz tkm.	

3.3.3. Transporta efektivitātes apsvērumu iestrādāšana lēmumos par iepirkšanu un iepakojuma dizainu

VVPP ir lēmumos par sagādi un iepakojuma dizainu ņemt vērā apsvērumus par transporta efektivitāti, pamatojoties uz dažādos reģionos iepirkto produktu aprites cikla novērtējumu un veidojot iepakojuma dizainu tā, lai maksimāli palielinātu kravas blīvumu vienā transporta vienībā.

Piemērojamība

Šī prakse attiecināma uz lieliem mazumtirgotājiem, kam ir pašzīmola produktu sortiments. Tā lielā mērā ir atkarīga no produkta un tā iepirkšanas vietas un ir saistīta ar ļoti daudziem iepirkšanas faktoriem. Kas attiecas uz iepakojumu, kravas blīvuma palielināšana var ievērojami uzlabot transporta efektivitāti un līdz ar to samazināt transporta izmaksas.

Šī VVPP nav attiecināma uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i39) CO ₂ ekv. kg uz piegādātu m ³ (vai paleti). (i42) Transporta modālais sadalījums. (i43) To produktu grupu skaits, kuru iepirkšana vai iepakojums ir mainīts tieši ar mērķi samazināt T&L un aprites cikla radīto vides ietekmējumu. (i44) Sistemātiska iepakojuma uzlabošana, lai maksimāli palielinātu kravas blīvumu un uzlabotu T&L efektivitāti (j/n).	(b24) Sistemātiska iepakojuma uzlabošana, lai maksimāli palielinātu kravas blīvumu un uzlabotu T&L efektivitāti.

3.3.4. Pāreja uz efektīvākiem transporta veidiem

VVPP ir panākt, ka preces pēc iespējas lielākā attālumā pārvadā, izmantojot efektīvākus transporta veidus (sevišķi dzelzceļu, ūdensceļus un lielākus kravas automobiļus) un samazinot gaisa pārvadājumus. Var gadīties, ka šāda pāreja ir iespējama tikai primārajā sadalē – no piegādātāja sadales centriem uz mazumtirgotāja sadales centriem –, jo pārvadājuma sākuma un beigu posmi bieži vien ir jāveic ar autotransportu. Tas nozīmē: pārejai uz citiem transporta veidiem ir vajadzīga sadales tīklu optimizācija, lai būtu iespējami intermodāli pārvadājumi (piem., sadales centri jāizvieto tā, lai no tiem varētu piekļūt dzelzceļa un ūdensceļu tīkliem). Te ietilpst arī pāreja no mazākiem uz lielākiem kravas automobiļiem (tostarp divstāvējiem kravas automobiļiem), jo lieli kravas automobiļi ir ievērojami efektīvāki par maziem. Apsvērumus un modālo pāreju apsvērumus var ņemt vērā, lemjot par produktu iepirkšanu, jo transportam ir liels iespaids uz produkta aprites cikla vides ietekmējumu (ņemot vērā visus attiecīgos ar aprites ciklu saistītos faktorus).

3.9. tabula**Transporta veidu sarindojums pēc to dabstaudzīguma (dabstaudzīgākie norādīti pirmie)**

Vieta	Transporta veids
1	Kravas vilcieni
2	Okeāna kuģi
3	Iekšzemes ūdensceļi
4	Lieli kravas automobiļi
5	Vidēji kravas automobiļi
6	Mazi kravas automobiļi
7	Kravas pārvadājumi pa gaisu

Piemērojamība

Ikviens mazumtirgotājs var produktu transportēšanā pāriet uz mazāk piesārņojošiem transporta veidiem (vismaz pāriet uz lielākiem transportlīdzekļiem), un vairums lielo mazumtirgotāju var vismaz daļu no primārās sadales pārorientēt no autotransporta uz dzelzceļu vai ūdensceļiem. Tomēr nav iespējams plašā mērogā pārorientēt mazumtirdzniecības preču transportu no autoceļiem uz dzelzceļiem un iekšzemes ūdensceļiem, ja netiks uzlabota valsts dzelzceļa un ūdensceļu infrastruktūra un panākta lielāka pārrobežu koordinācija starp attiecīgajiem uzņēmumiem. Tāpēc valsts transporta infrastruktūra un politika (piem., ceļu lietošanas maksa) var ievērojami ietekmēt mazumtirgotāja iespējas panākt uzlabojumus un pieņemtos lēmumus par transporta veidu.

Šī prakse nav attiecināma uz maziem uzņēmumiem, izņemot gadījumus, kad piedāvājums ir pietiekami plašs, lai varētu izvēlēties konkrētu produktu efektīvāku transportēšanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i45) Kopējie produktu pārvadājumi (tkm) (procentos) no pirmā līmeņa piegādātājiem uz veikaliem, ierindojo pēc norādītajiem efektīvākajiem transporta veidiem.	(b25) Vairāk nekā 50 % no sauszemes pārvadājumiem starp pirmā līmeņa piegādātājiem un mazumtirdzniecības sadales centriem (pēc noieta vērtības) notiek pa ūdensceļiem/dzelzceļu (ja ir piemērota infrastruktūra).
(i46) Produktu starptautiskie pārvadājumi (tkm) (procentos), ierindojo pēc norādītajiem efektīvākajiem transporta veidiem.	(b26) Vairāk nekā 99 % no pārrobežu pārvadājumiem (pēc noieta vērtības) ir pa jūru.

3.3.5. Sadales tīkla optimizācija

VVPP ir optimizēt sadales tīklu, proti, sistemātiski izmantot pašas efektīvākās no šīm iespējām: (i) stratēģiski, centralizēti mezgli, kas piesaistīti dzelzceļa un ūdensceļu transportam, (ii) konsolidētas platformas, (iii) tiešā maršrutēšana.

Piemērojamība

Šo praksi var izmantot lieli mazumtirgotāji, kam ir savs transporta un loģistikas dienests, un ārējie pakalpojumu sniedzēji, īpaši gadījumos, kad produktus iepērk no tālienes. Šī prakse neprasa ievērojamus ieguldījumus. Tomēr lielus ieguldījumus prasa tādu jaunu centrālo mezglu būve, kas piesaistīti dzelzceļa un ūdensceļu transporta tīklam. Abos gadījumos iekraušanas efektivitātes palielināšana un efektīvāku transporta veidu izmantošana lielākos attālumos var ievērojami samazināt darbības izmaksas.

Šī VVPP neattiecas uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i39) CO ₂ ekv. kg uz piegādātu m ³ (vai paleti).	(b27) Sadales tīklu sistemātiska optimizēšana, izmantojot stratēģiski izvietotus mezglus, konsolidētās platformas un tiešos maršrutus.
(i47) Izmantoto konsolidācijas platformu skaits vai izmantoto stratēģisko centrālo mezglu skaits, vai izmantoto tiešo maršrutu skaits.	
(i48) T&L radīto SEG emisiju samazinājums (procentos), tāpēc ka ir realizēti norādītie sadales tīkla uzlabojumi.	
(i49) T&L operāciju uzticēšana ārpalpojumu sniedzējam ar optimizētu sadales tīklu (j/n).	
(i50) Sadales tīklu sistemātiska optimizēšana, izmantojot stratēģiski izvietotus mezglus, konsolidētās platformas un tiešos maršrutus (j/n).	

3.3.6. Maršrutu plānošanas optimizācija, telemātikas izmantošana un transportlīdzekļu vadītāju apmācība

VVPP ir optimizēt darbības efektivitāti, proti, efektīvi plānot maršrutus, izmantot telemātiku un apmācīt vadītājus. Efektīva maršrutu plānošana arī nozīmē, ka transportlīdzekļus, kas veikalā piegādā preces, pēc tam piekrauj ar atkritumiem vai ar precēm, ko piegādātājs sūta atpakaļ uz sadales centriem, un ka piegāde notiek naktī, lai izvairītos no satiksmes sastrēgumiem.

Piemērojamība

Šī prakse piemērojama visiem produktiem, ko lieliem mazumtirgotājiem piegādā iekšējie transporta un loģistikas dienesti, un ārējiem transporta pakalpojumu sniedzējiem. Autovadītāju apmācība parasti ļauj ietaupīt 5 % degvielas. Maršrutu optimizācija var prasīt ievērojamus ieguldījumus informācijas tehnoloģijās, bet toties var samazināt kapitālieguldījumu izmaksas (nepieciešams mazāk kravas automobiļu) un ievērojami samazināt darbības izmaksas (degviela).

To var izmantot mazi uzņēmumi, ja tiem ir savi transportlīdzekļi (piem., piegādes furgoni).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i39) CO ₂ ekv. kg uz piegādātu m ³ (vai paleti).	(b28) 100 % autovadītāju tiek pastāvīgi apmācīti efektīvā braukšanā vai arī ir ieviesta autovadītājiem domāta efektīvas braukšanas motivācijas programma.
(i51) Autoparka kravnesības izmantošanas vidējā efektivitāte (procentos) (pēc tilpuma vai masas) vai bezkravas braucienu vidējais rādītājs (procentos) (km uz transportlīdzekli), vai autoparka vidējās emisijas – CO ₂ ekv. g uz tkm.	(b29) Maršrutu sistemātiska optimizēšana, proti, atpakaļceļā tiek pārvadātas atkritumu kravas vai piegādātājiem domātas kravas, tiek izmantota telemātika, ir pagarināts piegāžu grafiks.
(i52) Autovadītāju skaits (procentos), kas pastāvīgi tiek apmācīti efektīvā braukšanā.	
(i53) Autovadītāju motivācijas programma, kas veltīta efektīvai braukšanai (j/n).	
(i54) T&L radīto SEG emisiju samazinājums (procentos), pateicoties minēto pasākumu īstenošanai (piem., atpakaļbraucieni ar atkritumu kravu, atpakaļpiegādes piegādātājiem, telemātika, autovadītāju apmācības un motivācijas programmas, piegādes ārpus darba laika).	
(i55) Maršrutu sistemātiska optimizēšana, proti, atpakaļceļā tiek pārvadātas atkritumu kravas vai piegādātājiem domātas kravas, tiek izmantota telemātika, ir pagarināts piegāžu grafiks (j/n).	

3.3.7. Autotransporta vides ietekmējuma samazināšana, pieņemot lēmumus par transportlīdzekļu iegādi un to modernizāciju

VVPP ir autotransporta vides ietekmējumu samazināt, pieņemot lēmumus par transportlīdzekļu iegādi un to modernizāciju. Te ietilpst ar alternatīvu degvielu darbināmu, efektīvu, nesārņīgu un klusu transportlīdzekļu iegāde, aerodinamiski pārveidojumi un zemas rites pretestības riepu izmantošana.

Piemērojamība

Šī prakse piemērojama visiem produktiem, ko lieliem mazumtirgotājiem piegādā iekšējie transporta un loģistikas dienesti, un ārējiem transporta pakalpojumu sniedzējiem. Ja transportlīdzeklis pārvietojas lielos attālumos un lielā ātrumā (> 80 km/h), nelieli ieguldījumi to aerodinamikas uzlabošanā un lielāki ieguldījumi vilces vienību un piekabju aerodinamikas uzlabošanā var atmaksāties līdz divu gadu laikā. Tādā pašā periodā atmaksājas arī zemas rites pretestības riepu uzstādīšana. Transportlīdzekļi, ko darbina ar alternatīvu degvielu, prasa krietni lielākus ieguldījumus.

Praksi var izmantot mazi uzņēmumi, ja tiem ir savi transportlīdzekļi (piem., piegādes furgoni).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i56) l/100 km (transportlīdzekļa degvielas patēriņš) vai kg CO ₂ ekv. uz tkm.	(b30) 100 % kravas automobiļu atbilst EURO V klasei (¹), turklāt smagkravas transportlīdzekļu degvielas patēriņš ir mazāks par 30 l/100 km.
(i57) Autoparkā ietilpstošo transportlīdzekļu daudzums (procentos), kuri atbilst dažādām EURO klasēm.	(b31) 100 % kravas automobiļu, piekabju un iekraušanas aprīkojuma atbilst PIEK trokšņa standartiem vai citiem līdzvērtīgiem standartiem, lai būtu iespējams piegādes veikt naktīs.
(i58) Transportlīdzekļu, piekabju un iekraušanas aprīkojuma daudzums (procentos), kuri atbilst PIEK trokšņa standartiem vai citiem līdzvērtīgiem standartiem, lai būtu iespējams piegādes veikt naktīs.	(b32) Tiek izmantoti ar alternatīvu degvielu (dabagāze, biogāze, elektroenerģija) darbināmi transportlīdzekļi.
(i59) Autoparkā ietilpstošo transportlīdzekļu daudzums (procentos), ko darbina ar alternatīvu degvielu, t.sk. dabagāzi, biogāzi vai elektroenerģiju.	(b33) 100 % transportlīdzekļu aprīkoti ar zemas rites pretestības riepām.

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i60) Autoparkā ietilpstošo transportlīdzekļu daudzums (procentos), kas aprīkoti ar zemas rītes pretestības riepām.	(b34) 100 % transportlīdzekļu un piekabju konstruēti vai modificēti tā, lai panāktu labāku aerodinamiku.
(i61) Autoparkā ietilpstošo transportlīdzekļu un piekabju daudzums (procentos), kas konstruēti vai modificēti tā, lai panāktu labāku aerodinamiku.	

(¹⁾ EURO VI standarts par transportlīdzekļu emisijām stājās spēkā 2012. gada nogalē, tāpēc nākotnē atbilstību šim standartam varēs uzskatīt par izcilības kritēriju.

3.4. Atkritumu apsaimniekošana

3.4.1. Pārtikas atkritumu daudzuma samazināšana

Lai novērstu pārtikas atkritumu rašanos, VVPP ir ieviest videi saudzīgāku praksi, kas aptver šādus aspektus: monitorings, audits, prioritāšu noteikšana, loģistikas jautājumi, labāki uzglabāšanas mehānismi, temperatūras un mitruma regulēšana veikalos, sadales centri un piegādes transportlīdzekļi, personāla apmācība, ziedošana, ieteikumi patērētājiem utt., un pārtikas atkritumus neapglabāt poligonos vai nesadedzināt, bet gan izmantot fermentācijas procesus.

Piemērojamība

Šī ir rentabla prakse, ko var piekopt visi pārtikas mazumtirgotāji neatkarīgi no lieluma un visās dalībvalstīs. Tomēr ir iespējams, ka pastāv oficiāla politika, kas liedz vai kavē pārtikas ziedošanu.

Visi **mazie uzņēmumi** var izmantot profilaktiskus pasākumus, lai novērstu pārtikas atkritumu rašanos. Apsaimniekošanas izmaksas atsvērs izmaksu ekonomiju, jo būs mazāki produktu zudumi un radīsies mazāk atkritumu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i62) kg vai t pārtikas atkritumu pēc absolūtās vērtības uz m ² vai uz miljonu EUR apgrozījuma.	(b35) Poligonos vai sadedzināšanas iekārtās pārtikas atkritumi nenonāk vispār.
(i63) Radušies pārtikas atkritumi (procentos) attiecībā pret visu iepirkto pārtiku.	
(i64) kg vai t pārtikas, kam beidzies pārdošanas, bet ne lietošanas termiņš, un kas ziedota labdarības organizācijām.	
(i65) kg pārtikas atkritumu, kas nosūtīti otrreizējai pārstrādei, piem., fermentācijai.	
(i66) kg pārtikas atkritumu, kas nosūtīti uz poligoniem vai sadedzināšanas iekārtām.	

3.4.2. Atkritumu saimniecības integrēšana mazumtirgotāja saimnieciskajā darbībā

VVPP ir ieviest tādu atkritumu saimniecību, kur priekšroka dota atkritumu rašanās novēršanai. Var minēt šādus paraugprakses piemērus.

— Atkritumu saimniecība veikalā:

- atkritumu dalīta vākšana un īpaša apstrāde, lai tos varētu otrreizēji izmantot: sablīvēšana, papīra un plastmasas atkritumu presēšana briketēs, pārtikas atkritumu atdzesēšana utt.,
- atkritumu rašanās monitorings,
- iepakojuma materiālu sagatavošana otrreizējai izmantošanai, piem., paletes un plastmasas kastes var izmantot piegādātājuņēmumos, sadales centros, veikalu vitrīnās un piegādēs uz mājām,
- personāla apmācība.

- Atkritumu saimniecība visā organizācijā:
 - veikalos radušos atkritumu monitorings, iedalot pēc kategorijas un pēc tā, kur atkritumi nonāk,
 - reversās loģistikas izmantošana iepakojuma materiālu (ko pēc tam izmanto atkārtoti vai pārstrādā), elektrisko un elektronisko iekārtu un citu atkritumu (piem., bīstamo atkritumu) apsaimniekošanā, proti, to nogādāšana atpakaļ piegādātājiem, uz apstrādes centriem un/vai sadales centriem,
 - vietējo un/vai reģionālo partnerību izveide atkritumu saimniecības lietās,
 - patērētāju informēšana par atbildīgu atkritumu apsaimniekošanu mājāsaimniecībās.

Piemērojamība

Aprakstītos paņēmienus var izmantot ikviens mazumtirgotājs. Paraugprakse ir piemērota mazumtirgotājiem, kas pārzina daudzus veikalus un sadales centrus. Resursu piešķiršana efektīvai atkritumu daudzuma samazināšanai būtu ekonomiski pamatota. Beztares transportēšana atpakaļ uz sadales centriem ļautu samazināt centralizētās apstrādes izmaksas salīdzinājumā ar izmaksām, par kādām varētu vienoties vietējā vai veikala līmenī.

Maziem uzņēmumiem, kas rada ļoti daudz atkritumu, vajadzētu atvēlēt resursus atkritumu apsaimniekošanas paraugpraksi un apmācīt personālu šajos jautājumos.

Attiecīgais vidiskā veikuma rādītājs un izcilības kritērijs

Vidiskā veikuma rādītājs	Izcilības kritērijs
(i67) Pārstrādes un otrreizējās izmantošanas līmenis.	(b36) Atkritumu saimniecības sistēma ir integrēta veikala darbībā, un tās mērķis ir panākt, ka 100 % no otrējā iepakojuma materiāliem tiek pārstrādāti vai otrreizēji izmantoti.

3.4.3. PET un PE pudeļu un lietotu produktu atpakaļpieņemšanas sistēma

VVPP ir ieviest atpakaļpieņemšanas sistēmas un integrēt tās uzņēmuma loģistikā, piemēram, ieviest PET un PE pudeļu nodošanas sistēmu.

Piemērojamība

Šo VVPP var īstenot pārtikas mazumtirgotāji, jo sevišķi lielās ķēdes. Tai vajadzīgi resursi, uzturēšana un iekārtas. Dažās valstīs šāda sistēma jau ir obligāta (piem., Nīderlandē, Zviedrijā un Vācijā).

Ja šo paņēmieni izmanto **mazi uzņēmumi**, tiem papildu resursi jāatvēl atpakaļpieņemšanas sistēmas dienišķajai darbībai.

Attiecīgais vidiskā veikuma rādītājs un izcilības kritērijs

Vidiskā veikuma rādītājs	Izcilības kritērijs
(i68) Patērētāju atpakaļnodoto pudeļu daudzums (procentos), rēķinot pēc atpakaļnododamo pudeļu noietā.	(b37) Patērētāji atpakaļ nodod 80 % pudeļu (ja netiek iekasēta drošības nauda) un 95 % pudeļu (ja tiek iekasēta drošības nauda).

3.5. Mazāka papīra daudzuma un sertificēta/pārstrādāta papīra izmantošana iespieddarbiem

VVPP ir samazināt ietekmi, ierobežojot materiālu patēriņu (piemēram, tiek optimizēts komercpublikācijām vajadzīgā papīra izlietojums) vai izmantojot videi saudzīgāku papīru.

Piemērojamība

Visi mazumtirgotāji, it sevišķi lielās ķēdes, kas sagatavo ļoti daudz iespiestu komercpublikāciju, var būt ieguvēji no šīs VVPP. Pareizi samazinot papīra patēriņu, var samazināt izmaksas.

Šī VVPP ir attiecināma uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
(i69) Izmantotā sertificētā papīra daudzums (procentos).	(b38) 100 % sertificēts/pārstrādāts papīrs.
(i70) Izmantotā papīra gramāža.	(b39) Gramāža mazāka par 49 gr/m ² .
(i71) Krītpapīra daudzums (procentos).	(b40) Mazāk par 10 % krītpapīra.
(i72) Tipogrāfiju skaits (procentos), kas sertificētas saskaņā ar EMAS vai ISO 14001.	(b41) 100 % tipogrāfiju ir sertificētas saskaņā ar EMAS vai ISO 14001.

3.6. Lietusūdens savākšana un attīrīšana

VVPP ir savākt un atkārtoti izmantot un/vai infiltrēt objektā lietusūdeni no jumtiem un stāvvietām.

Piemērojamība

Šo praksi var izmantot mazumtirgotāji, kuru īpašumā ir ēkas un/vai stāvvietas piemērotā stāvoklī. Šī paņēmiena izmantošanu var ietekmēt klimatiskie apstākļi un standarta lietusūdens savākšanas sistēma pašvaldībā. Šis pasākums prasa lielas izmaksas.

Šī VVPP ir attiecināma uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgais vidiskā veikuma rādītājs un izcilības kritērijs

Vidiskā veikuma rādītājs	Izcilības kritērijs
(i73) Lietusūdens savākšana un/vai infiltrēšana objektā ir integrēta ūdenssaimniecības sistēmā (j/n).	(b42) Lietusūdens savākšana un/vai infiltrēšana objektā ir integrēta ūdenssaimniecības sistēmā.

3.7. Vienreizējas lietošanas plastmasas maisiņu izmantošanas ierobežošana vai citi pasākumi ar mērķi ietekmēt patērētāju uzvedību

VVPP ir motivēt patērētājus samazināt savu ietekmi uz vidi ar dažādām kampaņām (piemēram, nepiedāvāt plastmasas maisiņus), atbildīgu reklāmu un patērētājiem domātiem padomiem.

Piemērojamība

Šo paņēmieni var izmantot visi mazumtirgotāji. Parasti tā izmantošanu veicina normatīvie akti.

Šī VVPP ir attiecināma uz **maziem uzņēmumiem**.

Attiecīgais vidiskā veikuma rādītājs un izcilības kritērijs

Vidiskā veikuma rādītājs	Izcilības kritērijs
(i74) Pie kasēm pieejamo vienreizējas lietošanas maisiņu skaits.	(b43) Pie kasēm vispār nav pieejami vienreizējas lietošanas maisiņi.

4. GALVENIE VIDISKIE RĀDĪTĀJI, KO IETEICAMS IZMANTOT KONKRĒTĀJĀ NOZARĒ

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitor- inga līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
ENERGOEFEKTIVITĀTE					
1. Īpatnējais enerģijas pa- tēriņš	kWh/m ² gadā	Enerģijas patēriņš (elektroenerģija, siltu- menerģija, cits kurināmais) uz vienu tirdzniecības platības vienību un gadā. Norādījumi — Atjaunojamās enerģijas patēriņu ne- atrēķina. — Var izmantot korekcijas koeficien- tus, lai noteiktu tirdzniecības pla- tību (atkarībā no telpas augstuma un citiem tehniskiem parametriem). “Tirdzniecības platību” definē ma- zumtirgotājs. — Nav ieteicams izmantot nekādus korekcijas koeficientus saistībā ar veikala darba laiku. Jāziņo par gada enerģijas patēriņu.	Veikals (objekts), sadales centrs vai cita struktūra, kā arī visa organizācija (kop- vērtība) Galvenie enerģiju patērējo- šie procesi: apsilde, atdzesē- šanai nepieciešamā elektro- enerģija (attiecīgā gadī- jumā), visām citām vajadzī- bām nepieciešamā elektro- enerģija	Energoefektivitāte	Īpatnējais enerģijas patēriņš uz tirdzniecības platības m² apsildei, dzesēšanai un gaisa kondicionēšanai ir zemāks par vai vienāds ar 0 kWh/m² gadā, ja ir iespē- jams atgūt siltuma zudumus no atdzesēšanas. Pretējā ga- dījumā šis rādītājs ir zemāks par vai vienāds ar 40 kWh/ m² gadā jaunām ēkām un 55 kWh/m² gadā esošām ēkām. (Sk. VVPP 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4)
2. Īpatnējais (lineārais) enerģijas patēriņš atdze- sēšanai	kWh/m gadā	Atdzesēšanas sistēmas enerģijas patē- riņš uz vitrīnas lineāro metru un gadā. Norādījumi — Neattiecas uz veikaliem, kur nav aukstumiekārtu, piem., nepārtikas mazumtirgotājiem.	Veikals (objekts)	Energoefektivitāte	Centralizētās atdzesēšanas sistēmas īpatnējais (lineārais) patēriņš ir 3 000 kWh/m gadā. (Sk. VVPP 3.1.6).
3. Apgaismošanas īpatnējā jauda	W/m ²	Uzstādītā apgaismošanas jauda, kas ne- pieciešama, lai apmierinātu vajadzību pēc apgaismojuma (pamatapgaismo- juma un produktu izgaismošanas) uz tirdzniecības platības vienību un gadā.	Veikals (objekts), sadales centrs vai cita struktūra Attiecīgā gadījumā veikala zona un diennakts laiks.	Energoefektivitāte	Uzstādītā apgaismošanas jauda ir mazāka par 12 W/ m² lielveikalos un 30 W/m² specializētos veikalos.

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
		Norādījumi — Šis raksturlielums ir saistīts ar ēkas projektu un veikala veidu, un tas ir attiecināms uz visu veidu un lieluma mazumtirgotājiem. — Var izmantot korekcijas koeficientus, lai noteiktu tirdzniecības platību (atkarībā no telpas augstuma un citiem tehniskiem parametriem). "Tirdzniecības platību" definē mazumtirgotājs. — Lūmeni uz kvadrātmētru ir labs tehniskais rādītājs, tomēr vidiskais veikums jāmēra kā W/m². — Tas var būt atšķirīgs gan dažādās veikala zonās, gan dažādos dienakts laikos.			(Sk. VVPP 3.1.7).
4. Enerģijas patēriņa monitorings	%	Veikalu daudzums (procentos), kuros energovadības sistēmas ietvaros tiek veikts monitorings. Norādījumi — Monitoringam jāaptver visi veikali un visbūtiskākie procesi. — Jāsniedz informācija par salīdzinošās novērtēšanas mehānismiem, ja tādi ir.	Veikals (objekts) Process	Energoefektivitāte	100 % veikalu un procesu pakļauti monitoringam. Ir ieviesti salīdzinošās novērtēšanas mehānismi. (Sk. VVPP 3.1.5, 3.1.8)
5. Aukstumaģenta noplūdes (procentos)	%	Aukstumaģenta zudumi attiecībā pret kopējo aukstumaģenta daudzumu iekārtā. Norādījumi — Attiecas uz pārtikas produktu atdzesēšanu lielās iekārtās (centralizētas sistēmas).	Veikals (objekts), sadales centrs vai cita struktūra, kā arī visa organizācija (kopvērtība) Aukstumaģenta veids	Emisijas	— (Sk. VVPP 3.1.6).

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
		— Rādītāju ieteicams aprēķināt, par pamatu ņemot gada laikā iepirkto aukstumaģentu. — Šis rādītājs vidiskā ziņā nav būtisks iekārtām, kurās izmanto dabīgos aukstumaģentus.			
6. Veikalu skaits (procentos), kuros izmanto dabīgu aukstumaģentu	%	Veikalu skaits (procentos), kuros izmanto dabīgos aukstumaģentus, salīdzinājumā ar visu veikalu skaitu, kuros ir aukstumiekārtas. Norādījumi — Attiecas uz pārtikas mazumtirgotājiem, kas izmanto aukstumiekārtas.	Organizācija	Emisijas	Parasti tiek izmantoti dabīgi aukstumaģenti. (Sk. VVPP 3.1.6).

PIEGĀDES ĶĒDES RAKSTURLIELUMI

7. Attiecībā uz visām prioritāro produktu grupām tiek sistemātiski īstenota piegādes ķēdes pilnveides programma	(j/n)	Šis raksturlielums rāda, vai attiecībā uz prioritāro produktu grupām tiek sistemātiski īstenotas piegādes ķēdes uzlabošanas programmas. Norādījumi — Attiecas uz visu lielumu mazumtirgotājiem. — Mazi uzņēmumi izmanto zaļo iepirkumu un popularizē videi saudzīgu patēriņu. — Lielu mazumtirgotāju, kas tirgo pašzīmola produktus, piegādes ķēdes ilgtspējības aspektus savā komercstratēģijā var integrēt daudz plašākā mērā.	Organizācijas līmenī, katra produktu piegādes ķēde	Piegādes ķēdes vidiskā veikuma uzlabošana aptver šādus aspektus. Energoefektivitāte Materiālu izmantošanas efektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Attiecībā uz visām prioritāro produktu grupām tiek sistemātiski īstenota piegādes ķēdes pilnveides programma. (Sk. VVPP 3.2.1)
---	-------	--	--	---	---

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
8. Sistemātiski tiek novērtētas (neatkarīgi vai konsorciju ietvaros) pamatproduktu piegādes ķēdes	(j/n)	Šis raksturlielums attiecas uz piegādes ķēdes vides ietekmējuma novērtējumu un uz efektīvu piegādes ķēdes uzlabošanas mehānismu apzināšanu. Norādījumi — Ja pieejami, ziņo datus par novērtēto produktu radīto vides noslodzi (CO₂ ekv., kg SO_x ekv., kg GOS ekv., kg 1,4-DCB ekv., kg Sb ekv., m³ ūdens, kg PO₄ ekv.), ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, ūdens resursu noslodzi konkrētajā vietā; šos datus norāda uz produkta masu vai, ja tas ir precīzāk, uz funkcionālo vienību. — Produkti ar lielu noietu uzskatāmi par pamatproduktiem un tiem novērtēšanā jāpievērš galvenā uzmanība.	Organizācijas līmenī, katra produktu piegādes ķēde	Piegādes ķēdes vidiskā veikuma uzlabošana aptver šādus aspektus. Energoefektivitāte Materiālu izmantošanas efektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Sistemātiski tiek novērtētas (neatkarīgi vai konsorciju ietvaros) pamatproduktu piegādes ķēdes. (Sk. VVPP 3.2.2)
9. Produktu uzlabošanas rādītāji	Tādu produktu noiets (procentos), kas sertificēti kā atbilstoši noteiktam vidiskā veikuma līmenim	Jāņem vērā šādi rādītāji. Šādu produktu noiets (procentos): — produkti ar trešās puses izdotu vides sertifikātu, — pašzīmola produkti, kas atbilst mazumtirgotāja noteiktām vidiskām prasībām, — pārtikas produkti, kas sertificēti kā bioprodukti, — kokvilna, kas sertificēta kā biokokvilna, — nepārtikas produkti ar ekomarkējumu.	Organizācijas līmenī, katra produktu grupa	Vides standarti attiecas uz šādiem aspektiem. Energoefektivitāte Materiālu izmantošanas efektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	100 % no produktiem attiecīgajā produktu grupā ir sertificēti saskaņā ar trešās puses vides standartiem. 100 % no pārdotajiem pašzīmola produktiem attiecīgajā produktu grupā atbilst mazumtirgotāja noteiktiem vides standartiem. 10 % no pārdotajiem produktiem pārtikas produktu grupās ir sertificēti kā bioloģiskie produkti. 50 % no pārdotajiem kokvilnas produktiem ir sertificēti kā bioloģiskie produkti.

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
					10 % no pārdotajiem produktiem nepārtikas produktu grupās ir sertificēti saskaņā ar oficiālu (ISO I tipa) ekomarkējumu. (Sk. VVPP 3.2.2, 3.2.3, 3.2.4, 3.2.5, 3.2.6, 3.2.7)

TRANSPORTA UN LOĢISTIKAS RAKSTURLIELUMI

10. Transporta īpatnējais enerģijas patēriņš	MJ/tkm	Tiešais degvielas patēriņš uz transportēto tonnkilometru: transports kopumā un pa transporta veidiem, lai varētu salīdzināt modalitātes variantus. Norādījumi — Pamatojoties uz degvielas enerģētisko vērtību. — Elektroenerģija: pamatojoties uz primārās enerģijas patēriņu elektroenerģijas ražošanā (piem., reizina ar 2,7).	Organizācija Transporta veids un galvenais maršruts	Energoefektivitāte Materiālu izmantošanas efektivitāte	— (Sk. VVPP 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.3.5, 3.3.6, 3.3.7)
11. Transporta īpatnējās SEG emisijas (pēc produktu daudzuma un pēc attāluma)	kg CO ₂ ekv. uz tkm	Parāda transporta operāciju vidisko efektivitāti. Norādījumi — Fosilais kurināmais: tiešā sadedzināšana + netiešās emisijas no ieguves un procesiem. — Elektroenerģija: valsts vidējās īpatnējās SEG emisijas no elektroenerģijas ražošanas. — Biodegvielas: novērtējums par attiecīgā kurināmā SEG emisijām aprites ciklā.	Organizācija Transporta veids un galvenais maršruts Degvielas veids	Materiālu izmantošanas efektivitāte Emisijas	— (Sk. VVPP 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.3.5, 3.3.6, 3.3.7)

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
12. Transporta īpatnējās SEG emisijas (pēc produktu daudzuma)	CO ₂ ekv. kg uz piegādātu m ³ (vai paleti) CO ₂ ekv. kg uz tonnu piegādātā produkta	Norāda uz transporta operāciju galīgo vides ietekmējumu. Šis raksturlielums atspoguļo attālumu, kādā produktus pārvadā. Tas ir zemāks, ja produktus iepērk vietējā apkaimē vai reģionā. Norādījumi — Fosilais kurināmais: tiešā sadedzināšana + netiešās emisijas no ieguves un procesiem. — Elektroenerģija: valsts vidējās īpatnējās SEG emisijas no elektroenerģijas ražošanas. — Biodegvielas: novērtējums par attiecīgā kurināmā SEG emisijām aprites ciklā.	Organizācija Transporta veids un galvenais maršruts Produktu grupa	Materiālu izmantošanas efektivitāte Emisijas	— (Sk. VVPP 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.3.5, 3.3.6, 3.3.7)
13. Pārvadājumi pa dzelzceļu/ūdensceļiem (procentos) starp pirmā līmeņa piegādātājiem un mazumtirdzniecības sadales centriem	%	Šis raksturlielums norāda uz to, kāda ir efektīvāku transporta veidu procentuālā daļa no visām mazumtirgotāja transporta operācijām. Norādījumi — Transporta veidu procentuālo apjomu var aprēķināt, pamatojoties uz tkm vai noieta vērtību. — Mazumtirgotājiem ir jānošķir iekšzemes transports (autotransports, dzelzceļš, ūdensceļi) no pārrobežu transporta (jūras un gaisa transports). — Šis raksturlielums attiecas uz produktiem, ko pārvadā lielākos attālos.	Organizācija Nozīmīgākais maršruts vai vismaz jānošķir iekšzemes un pārrobežu transports	Energoefektivitāte Materiālu izmantošanas efektivitāte	Vairāk nekā 50 % no iekšzemes pārvadājumiem starp pirmā līmeņa piegādātājiem un mazumtirdzniecības sadales centriem (pēc tkm vai noieta vērtības) notiek pa iekšzemes ūdensceļiem/dzelzceļu (ja ir piemērota infrastruktūra). Vairāk nekā 99 % no pārrobežu pārvadājumiem (pēc noieta vērtības) ir pa jūru. (Sk. VVPP 3.3.4)

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
14. Maršrutu plānošanas sistematiska optimizācija	(j/n)	Šis raksturlielums atspoguļo, vai mazumtirgotājs sistemātiski optimizē sadales tīklus, proti, vai ir ieviesti mezgli stratēģiskās vietās, konsolidētās platformas un tiešā maršrutēšana. Tas nozīmē, ka atpakaļceļā tiek pārveidātas atkritumu kravas vai piegādātājiem domātas kravas, tiek izmantota telemātika, ir pagarināts piegāžu grafiks.	Organizācija	Energoefektivitāte Materiālu izmantošanas efektivitāte	Maršrutu plānošanas sistematiska optimizācija. Sk. VVPP 3.3.5, 3.3.6)
15. EURO V standartiem atbilstošo transportlīdzekļu skaits (procentos)	%	Norādījumi — Attiecas uz lieliem mazumtirgotājiem, kam ir iekšējais transporta un loģistikas dienests, un uz ārējiem transporta pakalpojumu sniedzējiem. — Ja iespējams, kontrolē arī transportlīdzekļu degvielas ekonomiju (l/100 km).	Organizācija	Emisijas	100 % kravas automobiļu atbilst EURO V standartiem. (Sk. VVPP 3.3.7)

ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA

16. Atkritumu rašanās	kg/gadā t/gadā kg/m ² gadā	Radīto atkritumu masa gadā. Norādījumi — Raksturlielumu var izteikt uz tirdzniecības platības vienību. — Dažāda veida atkritumi kontrolējami atsevišķi.	Organizācija Atkritumu veids: piem., pārtikas atkritumi, plastmasa, papīrs un kartons, koksne, metāls, bīstamie materiāli u. c. Paredzētais izlietojums: otrreizēja izmantošana, pārstrāde ārpus organizācijas, fermentācija, ziedošana utt.	Atkritumi	— (Sk. VVPP 3.4.1, 3.4.2)
-----------------------	---	--	--	-----------	------------------------------

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
17. Pārtikas atkritumu daudzums (procentos), kas nosūtīts uz poligoniem vai sadedzināšanas iekārtām	%	Pārtikas atkritumu daudzums (procentos), kas netiek nosūtīts reģenerācijai (piem., fermentācijai), no visiem radītajiem pārtikas atkritumiem.	Organizācija	Atkritumi	0 % pārtikas atkritumu nosūtīts uz poligoniem vai sadedzināšanas iekārtām. (Sk. VVPP 3.4.1)
18. Otrējā iepakojuma pārstrādes rādītājs	%	Pārstrādāto materiālu masa, kas dalīta ar kopējo atkritumu daudzumu. Norādījumi — Daži mazumtirgotāji te ietver arī otrreizēji izmantotos materiālus. Tāpēc, ziņojot par šo raksturlielumu, tas ir skaidri jānorāda.	Organizācija	Materiālu izmantošanas efektivitāte Atkritumi	Atkritumu saimniecības sistēma ir integrēta veikala darbībā, un tās mērķis ir panākt, ka 100 % no otrējā iepakojuma materiāliem tiek pārstrādāti vai otrreizēji izmantoti. (Sk. VVPP 3.4.2)
19. Iepakojuma un izlietoto produktu atpakaļnododamības rādītājs	%	Patērētāju atpakaļnodotais produktu iepakojums (piem., plastmasas pudeles) un izlietotie produkti (piem., baterijas un elektroniskās iekārtas) attiecībā pret kopējo šādu produktu noietu. Norādījumi — PET un PE pudeļu atpakaļnododamību mēra attiecībā pret pārdoto atpakaļnododamo pudeļu daudzumu.	Atpakaļnododamā iepakojuma/produkta veids	Materiālu izmantošanas efektivitāte Atkritumi	Patērētāji nodod atpakaļ 80 % pudeļu, ja netiek iekasēta drošības nauda. Patērētāji nodod atpakaļ 95 % pudeļu, ja tiek iekasēta drošības nauda. (Sk. VVPP 3.4.3)

MATERIĀLU PATĒRIŅŠ, IZŅEMOT AUKSTUMAĢENTUS

20. Komerciālām publikācijām izmantotais sertificētais vai pārstrādātais papīrs	%	Sertificēta papīra (piem., FSC) vai pārstrādātā papīra daudzums (procentos), ko izmanto komerciālām publikācijām	—	Materiālu izmantošanas efektivitāte Atkritumi	100 % sertificēts vai pārstrādāts papīrs. (Sk. VVPP 3.5)
---	---	--	---	--	--

Rādītājs	Mērvienība	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C.2. nodaļa)	Izcilības kritērijs un saistītā vides vadības paraugprakse
ŪDENSŠAIMNIECĪBA					
21. Veikali ar lietusūdens savākšanas sistēmu	%	Veikalu daudzums (procentos), kam ir lietusūdens savākšanas un/vai infiltrācijas sistēmas.	—	Ūdens	Lietusūdens savākšana un/vai infiltrācija objektā ir integrēta ūdenssaimniecības sistēmā. (Sk. VVPP 3.6)
PATĒRĒTAJU UZVEDĪBA					
22. Maisiņu skaits	#	Pie kases par maksu vai bez maksas izsniegto plastmasas maisiņu skaits. Norādījumi — Jākontrolē gan bezmaksas vienreizējās lietošanas maisiņu skaits, gan to maisiņu skaits, kas pārdoti vai izsniegti reklāmas nolūkā, gan pārdoto atkārtoti izmantojamo plastmasas maisiņu skaits. — Datus paziņo kā rādītāju uz vienu pircēju vai uz 1 000 pircējiem, vai uz apgrozījuma vienību.	Bezmaksas vienreizējās lietošanas plastmasas maisiņi, bezmaksas vienreizējās lietošanas bionoārdāmas plastmasas maisiņi, pārdotie vienreizējās lietošanas plastmasas maisiņi, pārdotie atkārtoti izmantojamie maisiņi	Materiālu izmantošanas efektivitāte Atkritumi	Pie kasēm vispār nav pieejami vienreizējās lietošanas maisiņi. (Sk. VVPP 3.7)